

Ultima revizuire – 20/06/22

Istoria bisericească anonimă (CPG 6034) [deseori atribuită în mod fals lui Gelasius din Cyzicus]

Tradus de Robert Read și Philip Balge din textul lui GC Hansen<sup>1</sup>

Drepturi de autor 2017

## O relatare a Sfântului Sinod de la Niceea

Despre lucrurile pe care ereticii le-au argumentat împotriva sfinților părinți și vestirea învățaturii ortodoxe biruitoare

### Cartea 3

Eforturile cuviosului împărat Constantin după marele sinod de la Niceea

- 3.1.1 Am prezentat evenimentele în prima și a doua carte din istoria bisericii noastre secvențial. Am început cu domnia învingătorului împărat Constantin, care a fost inspirat de Hristos. Am acoperit totul de atunci și până la finalul tratativelor de la sfântul sinod de la Niceea. Am dat astfel o idee a ceea ce s-a întâmplat, de la asediul pus împotriva bisericilor lui Dumnezeu de către tiranii care urăsc pe Dumnezeu până la căderea umilitoare a acelorași tirani nelegiuiți.
- 3.1.2 Hristos, mirele bisericii, a înarmat nobil pe vrednicul său slujitor Constantin cu arma crucii sale scumpe și s-a ridicat împotriva acelor oameni nelegiuiți.
- 3.1.3 Așa că i-a dat trofeul biruinței împotriva acelor tirani, i-a pus pe toți la moarte sub picioarele lui Constantin iubitor de Dumnezeu și prin el a dăruit pace adâncă de sus bisericilor din tot imperiul său.
- 3.1.4 După aceea, acel demon ostil care urăște binele a pus din nou în mișcare o schemă de a se opune acelei păci prin Arie răul.
- 3.1.5 Din pricina lui și din pricina hulirilor necinstite pe care le-a vorbit împotriva Fiului lui Dumnezeu, Dumnezeu a rânduit sfântul mare sinod ecumenic din Niceea prin slujitorul său, împăratul iubitor de Dumnezeu Constantin.
- 3.1.6 Prin harul lui Hristos, Dumnezeu nostru, noi am prezentat în mod clar, în măsura posibilităților noastre, afacerea pe care Duhul Sfânt a dus-o la conciliu prin sfinții, mari preoți ortodocși de acolo, trei sute la număr.

---

<sup>1</sup> Hansen, GC ed. Anonyme Kirchengeschichte:(Gelasius Cyzicenus, CPG 6034). GCS, NF 9. Berlin: DeGruyter, 2002.

- 3.1.7 Așa că voi continua de aici cu o relatare a evlaviei împăratului și a felului în care el a fost mereu preocupat de bisericile lui Dumnezeu.
- 3.2.1 Zelul lui arzător pentru creștinism a fost atât de puternic încât să-i conducă pe toți cei din afară la adevărata cunoaștere a Dumnezeului viu. Căci el a scris tuturor popoarelor supuse autorității romane și le-a încurajat, mai întâi, cu un îndemn să se elibereze de înclăciunea de mai înainte, apoi cu un apel ca să se predea învățării lui Dumnezeu Mântuitorul nostru și să se întoarcă totuși la adevărul. S-a comportat mai mult ca un apostol decât ca un împărat.
- 3.2.2 El i-a îndemnat pe episcopii din fiecare oraș să construiască biserici nu numai poruncindu-le cu scrisori, ci și dând cu nerăbdare bani și acoperind cheltuielile de zidire. Scrisoarea lui explică acest lucru după cum urmează:<sup>2</sup>
- 3.3.1 „Victor Constantinus Maximus Augustus, către Eusebiu. Până în prezent, planurile nelegiuite și tirania îi urmăresc pe slujitorii Dumnezeului și Mântuitorului nostru. Cred și sunt pe deplin convins, dragă frate, că clădirile sfinte ale tuturor bisericilor fie s-au prăbușit complet din cauza neglijenței, fie au primit îngrijirea mai puțin adecvată din cauza fricii de pericol iminent.
- 3.3.2 Dar acum libertatea a fost restabilită și acel balaur a fost alungat de la guvernarea statului prin providența înțeleptului Dumnezeu prin serviciul nostru. Cred că Dumnezeu și-a făcut puterea evidentă pentru toată lumea și că cei care înainte au îmbrățișat frica, necredința sau orice alt păcat, dar au ajuns să-l cunoască pe cel care este cu adevărat Dumnezeu, vor ajunge la credința și modul de viață adevărat și drept.
- 3.3.3 Prin urmare, dacă vreo biserică se află sub autoritatea dumneavoastră sau dacă cunoașteți alți episcopi, preoți și diaconi cu autoritate în fiecare loc, amintiți-le să întreprindă cu râvnă lucrarea de zidire a bisericilor. Lăsați-i să repare sau să mărească clădirile existente și să construiască altele noi oriunde este necesar.
- 3.3.4 Ar trebui să solicitați guvernatorilor și prefectului orice aprovizionare aveți nevoie pentru dvs. și ceilalți. Ei au primit ordin să facă orice poruncește sfințenia voastră cu cea mai mare râvnă. Dumnezeu să te păzească, dragă frate.”
- 3.3.5 Împăratul a trimis aceste instrucțiuni pentru construirea de biserici lui Eusebiu Pamphili și episcopilor cu autoritate din fiecare provincie.
- 3.3.6 Mai mult, se pot afla cu ușurință instrucțiunile sale scrise către Eusebiu al Palestinei pentru a pregăti copii ale cărților sfinte din scrisoarea însăși:<sup>3</sup>
- 3.4.1 „Victor Constantinus Maximus Augustus, episcopului Eusebiu. În cetatea care poartă numele nostru, mulți oameni, adunați prin grija milostivă a lui Dumnezeu, s-au încredințat

---

<sup>2</sup> Scrisoarea următoare se păstrează și în Eusebiu, Vita Const. 2,46; Socrate 1.9.46-49; Teodoret 1.15.1-2.

<sup>3</sup> Următoarea scrisoare se păstrează și în Eusebiu, Vita Const. 4,36; Socrate 1.9.50-55; Teodoret 1.16.1-4.

- ei înșiși spre sfânta biserică pentru ca totul acolo să crească repede. Am considerat că este destul de potrivit să construim mai multe biserici acolo.
- 3.4.2 Prin urmare, luați cu bucurie cursul de acțiune pe care l-am ales. Ni s-a părut de cuviință să vă instruiem prudența de a comanda cincizeci de exemplare ale Sfintelor Scripturi pe pergament fin, ușor de citit și de dimensiuni portabile. Ele ar trebui să fie copiate de caligrafi pricepuți, bine versați în meseria lor. Știți că ele trebuie pregătite și folosite pentru lectură în biserică.
- 3.4.3 Clementa noastră a trimis o scrisoare contabilului eparhiei, îndrumându-l să aibă grijă să furnizeze tot ce este necesar pentru slujbă.
- 3.4.4 Vezi cu sârguință ca manuscrisele să fie finalizate cât mai repede posibil. Prin această scrisoare vă autorizam să folosiți două vagoane publice pentru a le transporta.
- 3.4.5 Astfel, manuscrisele frumoase pot fi aduse cu ușurință pentru ca noi să le inspectăm, odată ce unul dintre diaconii bisericii voastre a îndeplinit această sarcină. Când va veni la noi, îi vom face evidentă bunătatea noastră. Dumnezeu să te păzească, dragă frate.”
- 3.4.6 Aceasta este suficient pentru a indica, mai degrabă, pentru a dovedi clar cum lăudabilul împărat și-a îndreptat toată râvna către chestiuni religioase, așa cum am spus mai sus.
- 3.4.7 La cele spuse voi adăuga totuși eforturile sale de succes în legătură cu mormântul Mântuitorului. Când a aflat că fanaticii obsedați de închinarea idolilor adunaseră pământ peste mormântul Domnului, dornici să distrugă orice amintire a lucrării sale de mântuire pentru omenire și au construit deasupra lui un templu pentru zeița licențioasă Afrodita, credinciosul împărat i-a dat poruncește să dărâmăm acea structură murdară cât mai curând posibil, să ducem pământul pe care jertfele blestamate l-au pângărit, să aruncăm de el undeva departe de oraș și apoi să construim un templu mare și frumos pentru Dumnezeu și Mântuitorul nostru.
- 3.4.8 Toate acestea sunt destul de clare în scrisoarea împăratului iubitor de Dumnezeu către conducătorul acelei biserici (mă refer la cea din Ierusalim), Macarie, pe care l-am menționat deja ca participant la marele sinod de la Niceea și care s-a alăturat celorlalți în stingând flacăra blasfemiei ariene:<sup>4</sup>
- 3.5.1 „Victor Constantinus Maximus Augustus, episcopului Macarie al Ierusalimului. Harul Mântuitorului nostru, mi se pare, este atât de mare încât nici un cuvânt nu este adecvat pentru minunea prezentă. Faptul că monumentul mormântului său sfânt a putut să rămână ascuns sub pământ de demult prin atâția ani depășește cu adevărat orice alt obiect de admirație. Acum harul lui Dumnezeu Mântuitorul nostru a înlăturat tirania vrăjmașului comun al tuturor, iar Hristos, monarhul absolut, a dat libertate slujitorilor acelei tiranii și a scos la lumină cunoașterea aceluia sfânt loc.

---

<sup>4</sup> Următoarea scrisoare se păstrează în Eusebiu, Vita Const. 3.30; Socrate 1.9.56-63; Teodoret 1.17.1-8.

- 3.5.2 Dacă toți înțelepții din întreaga lume s-ar aduna într-un singur loc și ar încerca să-l exprime în mod adecvat, ei nu ar putea atinge nici măcar cea mai mică parte. Acest miracol depășește întreaga capacitate naturală de credință a rațiunii umane, cu cât lucrurile cerești se dovedesc mai puternice decât cele umane.
- 3.5.3 Prin urmare, singurul meu și singurul meu scop este ca, așa cum credința în adevăr se manifestă zilnic prin noi minuni, tot așa mințile tuturor să devină mai stăruitoare legii sfinte, cu stăpânire de sine și cu o dorință asemănătoare.
- 3.5.4 Deoarece cred că acest scop al meu este în general cunoscut, vreau mai presus de toate să vă asigur că grija mea principală este să împodobesc cu frumoase edificii acel loc sfânt, din care, la porunca lui Dumnezeu, am dat porunca să înlătur înșelătoria rușinoasă a lui. idolatrie atârnă peste ea ca o povară. Deși a fost sfânt din vechime prin hotărârea lui Dumnezeu, Dumnezeu a făcut-o și mai sfântă când a scos la lumină dovada suferinței Mântuitorului.
- 3.5.5 Se cuvine, așadar, prudenței tale, să faci aranjamente și toate pregătirile necesare nu numai pentru ca bazilica sfântului locaș să le depășească pe cele de pretutindeni, ci și ca restul acestei clădiri strălucitoare să câștige toate cele mai frumoase clădiri din fiecare oraș.
- 3.5.6 Să știți că l-am numit pe prietenul nostru Dracilianus (care îndeplinește îndatoririle ilustrilor prefecți), guvernatorul provinciei, să supravegheze construcția și decorarea zidurilor. El a primit ordine de la evlavia mea să trimită imediat meșteri, muncitori și orice necesitate pe care le anticipați pentru clădire, despre care prudența voastră ar trebui să-l informeze.
- 3.5.7 După ce ați inspectat lucrarea, scrieți rapid pentru a ne informa ce fel de coloane sau marmură le considerați cele mai excelente și potrivite, astfel încât, atunci când aflăm din scrisoarea dvs. cât și ce fel de materiale sunt necesare, să le putem transmite de la toate sferturi ale lumii către acea casă strălucită. Căci se cuvine ca cel mai minunat loc din lume să fie împodobit după demnitatea lui.
- 3.5.8 Aș dori să aflu de la dumneavoastră dacă credeți că acoperișul boltit al bazilicii acelei clădiri ar trebui să fie casetat sau împodobit printr-un alt stil de manoperă ornamentată. Dacă ar trebui să fie casetat, ar putea fi împodobită cu aur. Mai mult, cu privire la aceste lucruri, sfinția voastră ar trebui să informeze oficialii menționați mai sus cât mai curând posibil ce muncitori, meșteri și cheltuieli sunt necesare. Asigurați-vă că îmi raportați prompt nu numai cu privire la marmură și coloane, ci și dacă considerați că tavanul casetat este stilul mai frumos. Dumnezeu să te păzească, dragă frate.”
- 3.6.1 Însuși mama împăratului a fost cea care a dat această scrisoare — cea care dintre toți evlavioșii este cinstita ca mamă a unui fiu nobil, care a purtat lumii această mare lumină și l-a hrănit cu evlavie din copilărie. Ea însăși, nu mai puțin decât tatăl copilului, soțul ei Constanțiu, l-a educat în legile evlaviei lui Dumnezeu față de Hristos.

- 3.6.2 Ea a întreprins călătoria fără să țină cont de bătrânețe (nu a trecut cu mult înainte de moartea ei că a pornit, căci a ajuns la sfârșitul acestei vieți la vârsta de optzeci de ani).
- 3.7.1 Avea în inima ei o dorință arzătoare de a vizita locurile sfinte și de a căuta mormântul Mântuitorului și lemnul prețios al crucii lui Hristos, așa că a mers la Ierusalim.
- 3.7.2 Când a văzut locul în care el suferise pentru mântuirea universală, ea a avut imediat acel templu murdar dărâmat până la pământ și acel pământ blestemat împrăștiat undeva departe. Când locul care fusese ascuns a devenit vizibil, au văzut trei cruci îngropate lângă mormântul Domnului.
- 3.7.3 Toți credeau fără îndoială că una dintre acestea era crucea Domnului și Mântuitorului nostru, în timp ce celelalte erau crucile tâlharilor răstigniți lângă el, dar nu știau care dintre ele se apropiase de sfântul trup al Domnului și prinsese pârâul de sângele lui prețios.
- 3.7.4 Dar înțeleptul și cu adevărat evlaviosul Macarie, șeful acelei biserici, a rezolvat astfel nesiguranța: El a recunoscut puterea crucii mântuitoare observând cum copacii erau aduși în fața unei femei de seamă a orașului, care de mult fusese afectată de boală și era apropiindu-se de moarte.
- 3.7.5 În timp ce Elena iubitoare de Dumnezeu și o mulțime de mulți oameni erau cu el, el a îngenuncheat în fața patului bolnavei și a adresat următoarea rugăciune către Dumnezeu, strigând cu glas tare: „Doamne Dumnezeule Atotputernic, ai lucrat mântuirea omului. alergați prin Fiul vostru singurul născut Isus Hristos pe pomul crucii. Acum, în vremurile din urmă, ai inspirat pe robul tău, împreună cu fiul ei, și robul tău, să caute pomul binecuvântat pe care Hristos, Mântuitorul tuturor oamenilor, mai ales al credincioșilor, a fost răstignit în trup. Așa că arată-ne, Doamne, care dintre acești trei copaci este crucea lui Hristos. Prin contactul cu această femeie bolnavă și pe jumătate moartă, adusă de noi, să devină pentru ea ghidul spre sănătate și înviere.”
- 3.7.6 După ce a terminat de rugat, a adus primul copac și l-a pus să atingă bolnava, dar nu a ajutat-o deloc. Apoi l-a adus și pe al doilea, dar și el s-a dovedit ineficient. Dar când a ajuns la al treilea, umbra copacului s-a apropiat imediat de bolnavă și s-a întâmplat o mare minune. Femeia pe jumătate moartă și-a deschis brusc ochii, apoi, după ce prețioasa cruce a Domnului a atins-o, a sărit în sus, s-a ridicat în picioare și a lăudat pe Dumnezeu. Devenită atât de mult mai sănătoasă, a umblat prin toată casa bucurându-se și a proclamat cu voce tare puterea crucii divine cu toată casa.
- 3.7.7 Astfel, cuvioasa împărăteasă, mama lăudatului împărat iubitor de Dumnezeu Constantin, pur și simplu a acordat atenție și a fost convinsă cu privire la mormântul Mântuitorului și la scumpa cruce a lui Hristos. Așa că ea a construit imediat o casă de rugăciune în asta

loc, așa cum poruncise cuviosul ei fiu Constantin, și l-a numit Martyrium. Ea a avansat din ce în ce mai mult în credință.

- 3.7.8 Așadar, obținând în sfârșit obiectul dorinței ei, s-a predat și ea căutării cuielor cu care trupul Domnului fusese pironit în pomul crucii. Când le-a găsit, a adăugat câteva la coiful împăratului, arătând respect pentru capul fiului ei, pentru a abate săgețile dușmanilor. Ea a adus coiful fiului ei ca un dar divin. Ea a forjat cuietele rămase într-un bit pentru calul împăratului, aducând siguranța împăratului și împlinind vechea profeție în care profetul Zaharia striga cu mult timp în urmă: „Ceea ce este pe mormânt va fi sfânt Domnului Atotputernic” [Zaharia. 14:20].
- 3.7.9 Ea a împărțit o parte din crucea Mântuitorului palatului imperial și a dat restul episcopului acelui oraș, evlaviosul Macarie, pe care l-am pomenit mai sus, într-un recipient de argint pe care îl făcuse ea. Ea l-a îndemnat să păzească amintirile mântuirii pentru generațiile viitoare.
- 3.7.10 După ce ea împreună cu Macarie, capul acelei biserici, a adunat de pretutindeni meșteri de tot felul, așa cum poruncise împăratul, fiul ei Constantin, ea a construit minunatele temple spațioase, mărețe. Consideră că este destul de de prisos să le descriu frumusețea și dimensiunea în această carte, văzând că practic toți cei care îl iubesc pe Hristos, de pretutindeni sub cer, se adună acolo pentru a vedea extravaganța clădirilor.
- 3.7.11 Acea lăudabilă admirabilă împărăteasă, mama credinciosului împărat, a făcut o altă faptă demnă de amintit. Ea i-a adunat pe toți cei care și-au închinat viața fecioriei, i-a așezat pe multe divane și ea însăși a făcut lucrarea de roabă: le slujea, le pune mesele înaintea lor, le dădea pahare și le turna vin și ducea slujba la el. Lighean și turnându-le apă pe mâini.
- 3.7.12 Făcând acestea și asemenea lucruri, ea s-a întors cu bucurie la fiul ei și nu după mult timp a plecat la viața nemuritoare, pe deplin mulțumită, după ce i-a poruncit îndelung fiului ei să trăiască evlavios și l-a încununat cu binecuvântări de despărțire. Prin urmare, chiar și după moartea ei, ea a obținut cinstea pe care o merita ca fiind una care a slujit cu atâta grijă și energic pe Dumnezeu tuturor.
- 3.7.13 I-a supraviețuit fiica ei Constantia, care era soția răufăcătorului Licinius.
- 3.7.14 Am inclus în această relatare istorică aceste câteva lucruri despre binecuvântată, evlavioasă și evlavioasă Elena, despre multele ei fapte virtuozitate pentru Dumnezeu, Mântuitorul nostru.
- 3.8.1 Dar vreau să-mi îndrept din nou atenția către zelul evlavios al fiului ei, împăratul Constantin, purtător de Hristos. Ravna lui pentru crucea mântuitoare a lui Hristos a întrecut-o atât de mult pe cea a tatălui și a mamei sale, încât a ascuns semnul crucii mântuitoare pe care a suferit Domnul Hristos după trup, pe care i-o adusesse mama lui, într-o statuie a lui însuși. pe marea coloană de porfir din așa-zisa piață, adică cea

- Forumul lui Constantin. A făcut asta pentru că credea că orașul care îi purta numele va fi întotdeauna păstrat în siguranță dacă acel simbol ar fi păstrat în el.
- 3.9.1 Deci împăratul iubitor de Dumnezeu s-a lipit de Dumnezeu cu mare evlavie și credință și a făcut ca multe alte triburi străine să vină la pace cu el. Dumnezeu îi supusese cu mult timp în urmă multe dintre aceste triburi, care fuseseră anterior în conflict cu romanii. În măsura în care s-a smerit cu evlavie înaintea lui Dumnezeu și, de fapt, mult mai mult decât atât, Dumnezeu l-a făcut să prospere în toate.
- 3.9.2 În acel moment, au apărut multe împrejurări avantajoase pentru proclamarea mesajului apostolic. Chiar dacă Matei predicase parților, Bartolomeu etiopienilor și Toma indienilor din marea Indie, mesajul despre Hristos nu era încă binecunoscut indienilor departe de Partia și anumitor popoare din apropierea lor.
- 3.9.3 Se întâmplă că, după moda lui Metrodor, un filozof care călătorise la aproape toți oamenii în scopuri de cercetare, un anumit om tirian pe nume Meropius, un filozof cu o oarecare reputație, a întreprins aceleași cercetări ca și Metrodor. Meropius a adus cu el doi băieți care fuseseră instruiți temeinic în fiecare domeniu al învățării cărților și care erau dornici cu zel pentru fiecare subiect de cercetare. Ei însuși îl încurajaseră pe filozoful Meropius să-i ia cu el. Numele lor erau Frumentius și Edesius.
- 3.9.4 Era obiceiul și legea străinilor care locuiau acolo, când noi, romanii, nu ne respectam tratatele de pace încheiate cu ei, să-i omoare pe cei aflați printre ei. S-a întâmplat atunci că pentru o scurtă perioadă de timp tratatele dintre cele două părți au fost dizolvate în timp ce Meropius vizita India interioară împreună cu Frumentius și Edesius.
- 3.9.5 Deoarece erau constrânși de lipsa de provizii, în special de apă, au ieșit pe larg și s-au întors la țarm în diferite locuri de pe teritoriul acelor indieni din interior. Ei nu au putut face progrese deoarece au fost împiedicați de vânturile opuse. Într-adevăr, în unele zile au scăpat de observație și și-au procurat nevoile trupurilor din pământul însuși.
- 3.9.6 Într-o zi, în timp ce băieții citeam sub un copac, străinii au venit și l-au măcelărit pe Meropius împreună cu toți ceilalți, cu excepția băieților mai sus amintiți Frumentius și Edesius, pe care îi cunoșteau. Au avut milă de ei pentru că erau copii, i-au cruțat și i-au adus împăratului lor ca dar. Regele a înțeles imediat că Frumentius este deștept și l-a numit administrator asupra finanțelor sale gospodărești și l-a pus pe Edesius să-i toarne vin.
- 3.9.7 Ei se aflau în această situație și înaintau zi de zi când regele a murit, lăsându-și fiul, încă prunc, ca succesor al regatului său, cu aprobarea marelui rege al indienilor.

- 3.9.8 Prin urmare, Frumentius și tovarășul său au devenit ispravnici ai copilului și ai întregii sale împărății, căci mama lui i-a pus să aibă autoritate asupra tuturor datorită caracterului lor sincer și experienței de viață. Pe lângă dispozițiile lor firești, erau cunoscători mai ales datorită educației și vieții în străinătate, prin care tinerii în special dobândesc fermitatea tipică bătrânilor.
- 3.9.9 Întrucât erau evlavioși, remarcându-se prin credința lor în Dumnezeu și depășindu-i pe alții în orice fel de bunăvoință, au străbătut pământul și marea pentru a-și îndeplini obligațiile pentru împărăția copilului. Ei au îndrumat oamenii vecini să aducă la ei orice roman care locuia acolo, pentru că aveau în vedere să răspândească prin ei cunoașterea lui Dumnezeu la indieni.
- 3.9.10 Momentul era oportun. După ce au găsit câțiva romani, i-au convins să facă locuri de rugăciune în stil roman și să construiască biserici în care să se poată aduna cei care au primit cunoașterea lui Dumnezeu, deși nu puteau ridica altare pentru că nu aveau autoritatea preoia.
- 3.9.11 Frumentius, în special, a dat prilej indienilor de cealaltă parte să primească cunoașterea lui Dumnezeu, apropiindu-se cu generozitate de ei cu bunătate, prietenie și îndemnuri.
- 3.9.12 Când fiul regelui, peste al cărui regat erau ispravnici, a ajuns bărbătești și au atins maturitatea deplină, i-au cerut permisiunea de a se întoarce în propria lor țară. Dar când regele și mama lui, cu multe implorări, i-au implorat și s-au agățat de ei, refuzând să-i lase să plece, Frumentius a spus că treaba îi tulbură foarte mult. Astfel i-au silit pe rege și pe mama lui să-i elibereze. Au fost de acord cu mare tristețe, căci nu voiau să-l contrazică pe Frumentius, văzând că era un domn.
- 3.9.13 Ei au predat băiatului și mamei sale toate treburile regatului care le fuseseră încredințate și au plecat cu mare demnitate din India, începând călătoria spre patria lor.
- 3.9.14 Edesius a plecat în acel moment la Tir, dar Frumentius a plecat la Alexandria. El a considerat necesar să nu neglijeze lucrarea divină care se petrecea printre străini. Frumentius s-a înfățișat în fața episcopului bisericii din Alexandria, Atanasie (care la vremea aceea era la cârma marelui preot acolo), i-a descris tot ce s-a întâmplat și i-a sugerat să trimită un episcop la ei.
- 3.9.15 Atunci, marele Atanasie, ascultându-se cu înțelepciune și inteligență la raport, i-a spus lui Frumentius: „Ce alt om vom găsi în care sălășluiește Duhul lui Dumnezeu în afară de tine, frate, care va fi în stare să conducă corect aceste acțiuni și să călăuzească cel mai bine bisericile. Acolo?” L-a hirotonit episcop și i-a ordonat să călătorească din nou în India, să dedice bisericile de acolo și să aibă grijă de oamenii de acolo.



- 3.9.16 Dumnezeu a dat omului un har excepțional după hirotonirea lui, astfel încât să dea înainte splendoare apostolică. Când a ajuns în India interioară menționată mai sus, afirmând Evanghelia lui Hristos cu semne și minuni, a atras mari mulțimi de indieni la adevărata credință a lui Hristos. Ei au acceptat cu adevărat Cuvântul divin proclamat prin el. Așa că bisericile și hirotoniile au crescut mult ca număr printre acele popoare.
- 3.9.17 Edesie, care a rămas în Tîr, ne-a spus aceste lucruri. Devenise preot al bisericii de acolo și a rămas acolo până la sfârșitul vieții.
- 3.10.1 În același timp, iberii și lazi din Pont au primit și cuvântul lui Dumnezeu, dar nu crezuseră încă în el. O femeie care a fost ținută captivă cu ei a fost responsabilă pentru această mare binecuvântare. Ea i-a uimit pe toți urmând un stil de viață preeminent prin autocontrol și alte fapte bune.
- 3.10.2 Când au întrebat despre motivația ascezei ei stricte, sfânta a spus pur și simplu: „Este din cauza lui Hristos, Fiul lui Dumnezeu”. Totuși, acest răspuns nu a adus pe nimeni la o credință reverentă. S-au mirat doar de femeie și au luat notă de multe lucruri în timp ce i-au observat stilul de viață neobișnuit.
- 3.10.3 Acum era obiceiul lor să meargă la toți localnicii și să primească ajutor din toate părțile ori de câte ori un copil se îmbolnăvea. Așa că s-a întâmplat că o anumită femeie a venit la prizonier, în timp ce ea mergea la toți.
- 3.10.4 Ea i-a spus femeii care stătea la ușa cu copilul ei: „Eu însumi nu voi putea să-l ajut pe copil, dar știu că Hristos, despre care i-am pomenit atât de des, poate atât să învie morții, cât și să dăruiască. vindecarea celor incurabili.” Mama băiatului l-a implorat pe captiv. Mișcată de compasiune pentru rugător, ea a înfășurat copilul în pătura ei, s-a rugat lui Dumnezeu și l-a dat înapoi mamei sale sănătos.
- 3.10.5 Vestea despre acest eveniment s-a răspândit la mulți și a ajuns chiar și la regina, care era ținută la pat cu o boală foarte gravă. Era bolnavă de ceva vreme, iar până atunci boala severă care o cuprinsese era incurabilă. Așa că s-a hotărât să trimită slujitori să-i ceară captivului să vină la ea, dar cu frică și precauție a refuzat să meargă la regina pentru că era conștientă de instabilitatea care rezultă din faima lumească.
- 3.10.6 Acum, când regina a aflat că refuză să vină, regina a ordonat să fie dusă în patul ei la prizonier. Binecuvântata captivă a fost rușinată de smerenia reginei și a învăluit-o în pătura ei în același mod. Apoi a înșelător, s-a rugat lui Dumnezeu cu jurământul ei obișnuit față de Hristos și a trimis-o pe bucuroasa regină acasă, sănătoasă. Ea mergea pe propriile ei picioare, o vedere nouă și ciudată pentru localnici și mărturisește harul lui Hristos, așa cum învățase de la femeia captivă. În timp ce mergea, ea a proclamat clar: „Slavă ție, Hristoase, Domnul acestui robie. Harul și toată cinstea vă aparțin ca Mântuitor al nostru, care suntem găsiți vrednici să credem în voi.”

- 3.10.7 De asemenea, regina a raportat totul soțului ei. Acest lucru l-a determinat să-l răsplătească pe captiv cu bani ca compensație potrivită pentru fapta bună făcută soției sale.
- 3.10.8 Dar regina i-a zis: „Acest captiv, rege, nu vrea bani și nici nu economisește aur. Ar fi un dar suficient pentru ea să credem doar că Hristos este Fiul lui Dumnezeu Preaînalt. Întrucât toată viața ei constă în post și stăpânire de sine, comorile de aur și argint sunt inutile pentru ea. Am pus la încercare această femeie evlavioasă. Îți spun adevărul, regele meu. Acum, dacă meditezi la vindecarea mea, să-i răsplătim femeii într-un mod neobișnuit, acceptându-i pe Hristos pentru închinare.” PB
- 3.10.9 Regele, între timp, era mai reticent. Deși soția lui îl îndemna adesea, el a întârziat și i-a refuzat cererea cu promisiuni. El ar spune că spera că i se va prezenta un moment oportun în această chestiune. Aceasta s-a întâmplat conform preștiinței lui Dumnezeu, „care vrea ca toți oamenii să fie mântuiți și să ajungă la cunoașterea adevărului” [1 Timotei 2:4].
- 3.10.10 Căci s-a întâmplat că a fost despărțit de tovarășii săi în timp ce vâna într-o pădure deasă și deasă. În plină zi, noaptea a căzut pe neașteptate. La amiază, întunericul adânc s-a răspândit brusc în toată pădurea unde se afla regele. Întrucât tovarășii săi s-au întâmplat să fie împrăștiați ici și colo pentru a vâna, regele a fost cuprins de mare teamă pentru că cu greu își putea imagina cum să scape de acest asalt.
- 3.10.11 Dar, din moment ce toți tovarășii săi îndurau aceeași constrângere (deși dornici să vină la el, întunericul îi ținea pe fiecare în orice loc în care îl apucase și nu le lăsa să se îndrepte spre strigătele celuilalt), regele la vremea aceea și-a amintit de soția sa și de captivul care o vindecase dintr-o stare incurabilă și a strigat: „Hristoase, Doamne al prizonierilor, ajută-mă în împrejurările mele actuale, ca să pot scăpa de constrângerea pusă asupra mea, căci eu să ai o dovadă sigură a puterii tale divine în soția mea.” De îndată ce și-a terminat rugăciunea, întunericul s-a îndepărtat și lumina zilei a strălucit mai puternic decât înainte peste toată pădurea în care fuseseră blocați.
- 3.10.12 Au venit acasă sănătoși și au descoperit repede că regele poruncea prizonierului să vină imediat la el. El a promis că nu se va mai închina niciunui alt dumnezeu în afară de Isus Hristos, căruia i s-a închinat femeia.
- 3.10.13 Atunci femeia robită s-a dus și a devenit învățătoarea împăratului, prezentându-i toată regula credinței. Regelui vesel nu i-a fost rușine să învețe religia de la o femeie umilă. Dimpotrivă, s-a mândrit de ea și a adus-o în mijlocul mulțimii, unde regele a vorbit deschis despre ea: „Prin harul lui Hristos, regele tuturor, soția mea a scăpat de moarte prin rugăciunea acestei femei”. El a încercat să-și convingă supușii, dacă doreau să fie mântuiți, să fie de aceeași minte, să se angajeze în închinarea lui Hristos și să disprețuiască idolii.
- 3.10.14 Când a aflat de la sfânta femeie că trebuie să construiască biserici pentru închinarea lui Hristos, el a început imediat această sarcină cu nerăbdare. Constructorii montaseră deja

pereții clădirii, dar încă nu erau așezați stâlpi în centrul clădirii pentru a separa bărbații și femeile care se vor aduna. În acest moment, Dumnezeu a vrut să implanteze în rege și în toți supușii săi o convingere fermă cu privire la Evanghelia Fiului Său Isus Hristos, pe care a predicat-o femeia captivă. Așa că a făcut ca al treilea stâlp, așezat la mijloc, dar tot strâmb, să nu fie complet drept ca ceilalți doi. Meșterii s-au străduit din răsuferință, dar au despiciat și sfărâmat frânghiile cu toate macaralele și au fugit repede ca să nu se prindă de pământ sub stâlp și să piară. Stâlpul atârna strâmb în aer și niciunul dintre ei nu se putea gândi la vreo soluție, așa cum făceau de obicei meșterii.

3.10.15 Captivul a auzit despre aceasta și s-a îngrozit că oamenii se vor întoarce

idolii. Ea a venit la locul apus la apus, a îngenuncheat înaintea lui Dumnezeu până dimineața și a ridicat stâlpul prin rugăciunea ei – nu stând pe pedestalul lui, ci plutind drept la aproximativ un cot deasupra lui. Dumnezeu a aranjat ca captiva să nu meargă acasă până la sosirea oamenilor, astfel încât să poată cunoaște credința ei în adevăratul Dumnezeu pe care l-a predicat.

3.10.16 Așa că au venit dis-de-dimineață cu împăratul și au fost cu totul uimiți când au văzut uriașul stâlp plutind drept. Apoi, cu captiva vizibilă pentru toată lumea din cauza celor întâmplate, în timp ce ea se ridica din rugăciune, stâlpul a fost coborât brusc cu cea mai mare precizie, de parcă l-ar fi montat meșteri pe soclu. Mult mai mult decât orice stâlp înainte sau după el, acesta părea stabil.

3.10.17 După aceea, restul poporului s-a adunat și au mărturisit împreună credința

rege, închinându-se lui Hristos — așa a fost îndemnul captivului, ca o femeie sfântă.

Se temea că oamenii simpli, ademeniți de superstiția moștenită, ar putea să-i transfere devotamentul față de Hristos, sau mai degrabă să dobândească o părere despre ea care ar împiedica evlavia.

3.10.18 Prin urmare, ea i-a invitat să se alăture rugăciunii ei în timp ce pune stâlpul plutitor în

loc, eclipsând astfel părerea lor despre ea și subliniind că puterea Mântuitorului Hristos îi depășește pe toți cei care i se închină cu evlavie în fapte dincolo de puterea omenească.

3.10.19 După terminarea clădirii bisericii, captivul a sugerat ca regele și regina să trimită emisari la tovarășul

evlaviei, împăratul iubitor de Dumnezeu Constantin, pentru a-i cere să trimită un

membru al clerului pentru a sfinți biserica.

Când ambasadorii trimiși de rege și poporul iberic au ajuns la Constantinopol, i-

au spus împăratului Constantin despre credința în Hristos care se întărise acolo și i-au cerut să

le ofere un episcop care să le sfințească și să le conducă bisericele.

3.10.20 Cuviosul, iubitor de Hristos, împăratul Constantin i-a primit cu bunăvoință. Plin de bucurie în Domnul, le-

a îndeplinit cererea. El l-a însărcinat pe Alexandru, episcopul Constantinopolului, să numească

un episcop pentru iberici, pentru că a înțeles că este voia lui Dumnezeu să-i supună străinii.

- 3.10.21 Ne-a învățat despre aceste lucruri credinciosul Baccurius, un om evlavios și distins din familia regală a ibericilor. A fost un comandant provincial roman care a condus o campanie în munții Palestinei împotriva sarazinilor barbari și a câștigat cu pricepere victoria asupra lor.
- 3.10.22 Dar să revenim la istoria de față. Împăratul Constantin, atât de zelos pentru Creștinismul și arderea de dragoste apostolică a lui Hristos, construia din nou biserici oraș cu oraș, inclusiv una lângă pomul numit Mamre, unde Avraam a întreținut îngerii, așa cum declară Sfintele Scripturi.
- 3.10.23 Căci, când atot-excelentul împărat iubitor de Dumnezeu, Constantin, a aflat că sub acel copac se afla un altar pe care se aduceau jertfe păgâne, el a scris o scrisoare în care îi reproșează lui Eusebiu, episcopul Cezareei din Palestina, că a susținut o astfel de activitate urâtă. și a dat ordin să dărâme altarul și să zidească o biserică a Dumnezeului celui viu lângă copac.
- 3.10.24 Mai mult, când a aflat că oamenii din Heliopolis din Fenicia duceau vieți nelegiuite și se angajează într-o purtare rușinoasă, a pus capăt vieții lor rușinoase cu legea sfântă, a construit o biserică în aceeași cetate, aranjată pentru hirotonirea lui episcop și a dat porunci ca împreună cu episcopul să fie hirotonit în biserică un cler sfânt. Astfel a moderat abuzurile locuitorilor din Heliopolis. În plus, a ales creștini care exemplificau un stil de viață sfânt ca oficiali politici în oraș și în toată zona înconjurătoare. El i-a amenințat pe locuitori cu moartea dacă nu vor renunța imediat la purtarea lor rușinoasă anterioară și la închinarea la idoli dezgustători.
- 3.10.25 De asemenea, a dărâmat templul Afroditei din Afaca, a înlăturat urâciunile de nespuse, a izgonit pe profetul demonic din Cilicia și a dat ordin să distrugă templul în care se pândea la pământ.
- 3.10.26 Credinciosul împărat Constantin a săvârșit astfel de fapte bune în toată lumea. În această istorie a bisericii vreau să ofer încă o dovadă a credinței împăratului iubitor de Dumnezeu în Dumnezeul tuturor. Atât de mare era dorul și râvna lui pentru Hristos, încât, în timp ce se pregătea pentru o invazie a Persiei din partea creștinilor de acolo, el a făcut un cort de pânză fină, care să funcționeze ca o biserică, așa cum făcuse Moise în pustiu. I-a pus să o ducă pe drum, astfel încât în zonele pustii să aibă un loc de rugăciune unde să-și trimită rugăciunile către Dumnezeu.
- 3.10.27 În acea vreme însă, el nu a executat campania împotriva Persiei, așa cum a făcut-o planificat pentru că era preocupat de pacea bisericilor lui Dumnezeu. Dar regele lor (cel al perșilor, vreau să spun), care avea grijă de elevii evlaviei sub el, a aflat că erau persecutați de oameni nelegiuiți de acolo și că regele lor (și anume, Sabor), sclav al erorii, a conceput el însuși toate feluri de scheme împotriva lor. Așa el

- i-a scris lui Constantin, chemându-l la evlavie și cerând ca creștinii evlavioși să se bucure de respect.<sup>5</sup> Scrisoarea însăși va arăta în mod clar zelul împăratului iubitor de Hristos:<sup>6</sup>
- 3.11.1 „Păstrând credința sfântă, mă împărtășesc cu lumina adevărului. Călăuzit de lumina adevărului, cunosc credința sfântă. Prin urmare, după cum confirmă faptele, recunosc că religia sfântă învață cunoașterea sfântului Dumnezeu. Eu pretind această închinare. Cu puterea lui Dumnezeu ca aliat, din cele mai îndepărtate capete ale oceanului am trezit treptat întreaga lume, parte cu parte, cu speranța sigură a mântuirii. Toate popoarele care fuseseră înrobite sub astfel de puternici tirani, uzate de calamități zi de zi și aproape dispărute, au acum recurs legal la stat. Ca și cum ar fi reînviați printr-un remediu eficient, ei se bucură cu voce tare și sărbătoresc sărbători pompoase lui Dumnezeu.
- 3.11.2 Mă închin lui Dumnezeu; armata mea, devotată lui, poartă emblema lui pe umerii lor și merge oriunde cheamă cauza justiției. Voi culege în curând mulțumiri pentru aceste acțiuni în memoriale strălucitoare. Cu o minte sinceră și curată, văd limpede că Dumnezeu locuiește în cerurile cele mai înalte.
- 3.11.3 Apel la Dumnezeu în genunchi, evitând orice vărsare de sânge abominabilă și orice miros neplăcut și neplăcut și ferind orice splendoare cu care greșeala abominabilă și nelegiuită a pângărit și a răsturnat cu bucurie multe neamuri și seminții întregi, predându-le în adâncurile cele mai adânci.
- 3.11.4 Căci, deși Dumnezeu, în providența Sa iubitoare pentru oameni, a adus în mod evident lucruri pentru a satisface nevoia noastră, ele sunt pervertite către dorința individului. El cere de la oameni doar o minte curată și un suflet fără pată, cântărind faptele lor de virtute și evlavie.
- 3.11.5 El se bucură de faptele de bunătate și blândețe, iubește pe cei blânzi, urăște făcători de probleme, iubește credința, pedepsește necredința și condamnă și doboară orice putere lăudăroasă. El cere răzbunare pentru mândria aroganților, iar pe cei care se umflă de vanitate îi nimiceste cu totul.
- 3.11.6 De asemenea, el favorizează conducerea dreaptă și o întărește cu ajutorul său. El păzește cu grijă inteligența regilor cu un calm pașnic. De aceea, mă bucur mult, frate. Mărturisesc că Dumnezeu este inițiatorul și păstrătorul tuturor lucrurilor. Mulți dintre predecesorii mei au încercat să-l nege, conduși de erori delirante. Dar toți au întâlnit un sfârșit atât de îngrozitor încât, pentru fiecare generație după ei, nenorocirile lor servesc drept avertisment suficient pentru cei care aspiră să facă la fel.
- 3.11.7 Cred că unul dintre aceștia a fost cel pe care răzbunarea divină, ca fulgerul, l-a alungat de aici și l-a dat în țara voastră, unde rușinea lui a devenit notorie.

---

<sup>5</sup> Compilatorul anonim pare să fi creat o relatare contradictorie prin inventarea unui rege persan pro-creștin, în plus față de ostilul Shapur II (numit aici Sabor).

<sup>6</sup> Următoarea scrisoare se păstrează și în Teodoret 1.25.1-11.

- monument.<sup>7</sup> Într-adevăr, pare de bun augur faptul că pedeapsa datorată unor astfel de oameni a devenit clar vizibilă în epoca noastră.
- 3.11.8 Eu însumi am asistat la sfârșitul celor care au persecutat în ultima vreme oamenii devotați lui Dumnezeu cu decrete ilegale. Prin urmare, îi mulțumesc cu ardoare lui Dumnezeu că, în providența Sa desăvârșită, El a redat pacea întregii omeniri care țin legea sa divină, astfel încât să se bucure și să se bucure.
- 3.11.9 Noi înșine avem, de asemenea, încredere că avem cu siguranță confort și siguranță perfectă, deoarece Dumnezeu consideră de cuviință să adune totul pentru Sine în armonie divină prin închinarea lor pură și autentică (mă refer la poporul lui Dumnezeu).
- 3.11.10 Puteți vedea cât de încântat sunt să aud că această companie a semenului meu slujitorii – mă refer la creștini (căci întregul meu mesaj este despre ei) – împodobește din abundență chiar și cele mai frumoase părți ale Persiei, în conformitate cu dorințele mele. Acum, dacă faceți ceea ce este cuvenit și le permiteți să trăiască fericiți, atunci puteți acumula fericire, pentru că ei sunt supușii voștri.
- 3.11.11 Atunci Dumnezeu, Domnul tuturor, va fi blând, milostiv și bun cu tine. De când tu sunt atât de puternici și distinși prin evlavie, vă recomand vouă. Îi încredințesc sarcina de a-i călăuzi (mă refer la creștini) supraveghetorilor închinării evlavioase a lui Dumnezeu dintre ei. Iubește-i așa cum se cuvine filantropiei tale. Vei face o favoare de nedescris pentru tine și pentru noi prin credință.”
- 3.11.12 Atotexcelentul împărat Constantin avea grijă de cei împodobiți cu evlavie față de Hristos atât de mult încât nu numai că a avut grijă de propriii săi supuși, ci și de cei care trăiau sub alte regimuri, dacă era posibil. Prin urmare, s-a bucurat de grija lui Dumnezeu de sus și, în timp ce ținea frâiele tuturor locuitorilor lumii romane, chiar și ale barbarilor, funcționarii și supușii săi de bunăvoie au ascultat cu bucurie de căpăstrul voinței sale.
- 3.11.13 Barbarii au slujit și ei de bunăvoie de atunci încolo, înfrânați de frica de război și temându-se de Dumnezeu, care a stat lângă Constantin. Peste tot au fost amenajate memoriale victoriei, iar împăratul a ieșit învingător împotriva tuturor dușmanilor. Dar mulți alții au descris aceste lucruri mai detaliat, lăudând slava Dumnezeului tuturor. Să ne întoarcem, deci, relatarea la continuarea istoriei prezente.
- 3.12.1 Credinciosul Împărat Constantin, străduindu-se pentru pacea bisericilor, s-a preocupat de ele în sufletul său ca un apostol, precum am spus adeseori. Dar cei care se numeau preoți, care acceptaseră dezonoarea lui Arie, nu au suportat să rămână calmi după ce au început un război fără compromisuri împotriva adevărului, așa că au pus la cale planuri viclene împotriva adevăratei credințe.
- 3.12.2 S-a întâmplat că Constantia, sora împăratului iubitor de Dumnezeu Constantin, care fusese soția neevlaviosului Licinius și pe care l-am pomenit mai înainte, a întâlnit o

---

<sup>7</sup> Potrivit lui Hansen, împăratul Valerian este persoana la care se face referire aici.

un preot care a fost de acord cu participanții la blasfemia lui Arie, un superb lingușitor pe nume Eutocius.

- 3.12.3 La început s-a întâlnit pe ascuns cu câțiva dintre servitorii Constantiei, dar apoi a cunoscut-o pe Constantia însăși. Pentru că s-a bucurat de încrederea și îngrijorarea ei vastă în timpul întâlnirilor lor frecvente, prelegerea lui despre Arie a făcut progrese și cu ea.
- 3.12.4 Acum, făcând curaj, el a luat-o prin argumentele sale înșelătoare, pretinzând că numai invidia a provocat disputele cu Arie. El a convins-o cu aceste și alte argumente înșelătoare ale lui, susținând că Arie a gândit și a învățat aceleași lucruri ca și Alexandru și episcopii din întreaga lume.
- 3.12.5 Constantia a crezut ceea ce i-a spus mai ales pentru că ea a auzit de la el că Arie era de aceeași minte cu Alexandru, episcopul Alexandriei, și că parintele Alexandru i s-a împotrivit fără motiv întemeiat din cauza geloziei pentru succesul lui Arie în masa. Prin urmare, s-a întâmplat că Constantia, după ce a primit înșelăciunile preotului arian, a fost mulțumită de cuvintele lui, a considerat acel preot vrednic de o mai mare cinste și l-a inclus printre cei mai apropiați prieteni ai ei.
- 3.12.6 Nu după mult timp, ea a căzut victima unei boli severe, din care urma să moară. Când cuviosul împărat Constantin a aflat despre aceasta, a venit repede să o vadă. Căci după moartea soțului ei neevlavios și plecarea mamei lor, celebra Elena iubitoare de Dumnezeu, la o viață lipsită de durere, împăratul credincios și laudabil a considerat de cuviință să o îngrijească mai degrabă decât să-i permită să experimenteze durerile văduvei și orfanității. . Din acest motiv, el i-a asigurat, de asemenea, îngrijirea necesară înainte de moartea ei, în absență și în prezent.
- 3.12.7 După o lungă discuție între împărat și Constantia, Constantia i-a spus cu îndrăzneală, ca frate dragul ei: „Fă-mi o favoare, laudabil împărat, că mă duc să fiu cu Dumnezeu”. El a răspuns: „Ce favoare ceri?” Constantia i-a spus: „Îți cer, împărate, să-l eliberezi pe Arie din exil și să aline nenorocirea care i s-a întâmplat prin intrigi, ca să nu pătezi repede domnia ta evlavioasă cu sânge nevinovat”.
- 3.12.8 Împăratul Constantin a ascultat-o cu răbdare pe sora lui, crezând că ea îi spunea asta din grija fraternească, nu ca cineva convins de un preot arian, și crezând că sora lui îi va da un sfat sănătos.
- 3.12.9 Până atunci îi interzisese lui Arie să intre în Alexandria și Egipt, dar acum el a dat imediat ordin să-l elibereze din exil la îndemnul surorii sale Constantia. De asemenea, Constantia l-a laudat pe acel preot arian, îndemnându-l pe împărat să-l asculte și să se bucure de cuvintele lui: „Ca unul care a experimentat dreptatea lui, ți-l recomand, cuvios împărat”.
- 3.12.10 Așadar, Constantia s-a retras din viața pământească și acel preot a obținut intrarea în curtea imperială (împăratul blând, iubitor de Dumnezeu, promisese asta la Constantia

cerere, iar acum și-a îndeplinit promisiunea). Împăratul porunca adesea preotului să vină să-l vadă și îi acorda o mare libertate de exprimare. El a fost cu siguranță printre cei mai apropiați prieteni ai împăratului Constantin, purtător de Hristos.

- 3.12.11 Când Eusebiu din Nicomedia și Teognis din Niceea, încă în exil, au auzit despre aceasta, au prins curaj și au scris un document în care susțineau că s-au pocăit. L-au trimis episcopilor de prim rang, cerând să fie eliberați din exil. Ca și înainte, ei au afirmat cu cuvânt, dar nu cu purtare, că au acceptat și au ținut de credința Niceei.
- 3.12.12 Deoarece episcopii care au primit documentul lor de pocăință prefăcută i-au favorizat, ei au fost eliberați din exil, așa cum au cerut ei, la porunca împăratului. Ei au primit înapoi bisericile din care fuseseră expulzați după ce i-au alungat pe acei episcopi care fuseseră hirotoniti să-i înlocuiască — Amphion în cazul lui Eusebiu, Chrestus în cazul lui Theognis.
- 3.12.13 Ar fi bine să includeți în acest cont o copie a documentului lor de pocăință falsă. Se citește după cum urmează: 8
- 3.13.1 „Deoarece am fost deja condamnați de evlavia ta, trebuie să purtăm în pace verdictul sfintei tale autorități. Dar pentru că prin tăcerea noastră ne-am oferit o cale de atac împotriva noastră, dorim să informăm sfinția voastră că am convenit cu sfântul vostru sinod și, după ce am examinat cuvântul „consubstanțial”, am îmbrățișat cu totul pacea. În niciun caz nu urmăm erezia.
- 3.13.2 Iar pentru a liniști bisericile, după ce ne-am amintit ceea ce ne-a sprijinit raționamentul, ne-am subscris la crez și am fost mulțumiți, dând astfel deplină asigurare celor care aveau nevoie de noi să-i convingem. Dar nu am semnat condamnarea — nu de parcă nu am fi de acord cu crezul (pieri gândul), ci pentru că nu credem că acuzatul este de o asemenea natură. Ne-am convins spre satisfacția noastră, pe baza a ceea ce ne-a comunicat deja atât prin scrisorile sale, cât și prin conversațiile personale, că nu este de o asemenea natură.
- 3.13.3 Dacă totuși, sfântul tău consiliu a fost convins de contrariul, noi nu dorim să rezistăm, ci mai degrabă ne mulțumim să ne conformăm verdictului tău și să ne confirmăm prin această scrisoare. Facem asta nu pentru că considerăm că exilarea noastră este împovărătoare, ci pentru că vrem să scăpăm de suspiciunea de erezie.
- 3.13.4 Căci, dacă considerați de cuviință acum să ne primiți înapoi personal, veți avea oameni cu gânduri asemănătoare în toate privințele care vă vor urma verdictul. Căci dacă s-a părut bine sfinției voastre ca celui acuzat de erezie să i se arate milă de către preacuviosul nostru împărat și să fie găsit vrednic de bunătate, și dacă ați făcut eforturi pentru a-l elibera din exil, cu cât mai bine este ca noi oameni nevinovați să fie găsiți vrednici atât de eliberarea din exil, cât și de întoarcerea la evlavia voastră.

---

8 Următoarea scrisoare ([CPG 2048](#)) este păstrată și în Socrate 1.14.2-7; Sozomen 2.16.3-7.



- 3.13.5 Într-adevăr, ar fi neobișnuit să rămânem tăcuți când cel care pare vinovat a fost eliberat, oferind dovezi clare împotriva noastră prin tăcerea noastră, așa cum am spus mai înainte. Degnați-vă, așadar, să vă îndemnăm (după cum se cuvine evlaviei voastre iubitoare de Hristos), să-i aduceți aminte împăratului nostru iubitor de Dumnezeu despre aceasta, să-i transmiteți cererile noastre și să rezolvați repede pentru voi înșivă ceea ce se cuvine în cazul nostru, preasfinților. .”
- 3.13.6 Acesta este documentul în care amintii Eusebiu și Theognis s-au retractat. Din cuvintele lor reiese că ei au scris la credința prescrisă în Niceea de sfântul sinod de acolo numai de mână, nu cu intenție, așa cum am demonstrat mai devreme, și nu au vrut să voteze pentru depunerea lui Arie și anatematizarea lui.
- 3.13.7 Cu toate acestea, ei au fost eliberați din exil la discreția episcopilor care primiseră rugăciunea lor. Și-au luat înapoi fostele parohii, așa cum am spus mai sus, și abia le văzuseră, s-au repezit cu toată viteza la tribunal. Ajungând la Constantinopol, au izbucnit cu îndrăzneală în palat, încrezându-se în ocrotirea aceluiași preot pe care Constantia îl recomandase lui Constantin iubitor de Dumnezeu ca fiind sora lui dragă. Împăratul l-a cinstit pe acel preot cu cea mai mare grijă și stimă.
- 3.13.8 Totuși, așa cum am spus deja, preotul nu s-a îndrăznit să dezvăluie erezia ariană care pândește în el, deoarece a văzut că sufletul împăratului era zelos pentru ceea ce este evlavios și pentru acuratețea adevăratei credințe.
- 3.13.9 Cu toate acestea, el i-a prezentat împăratului pe Eusebiu și Teognis, avertizându-i deocamdată să-și ascundă boala, și anume erezia lui Arie nelegiuit. Adesea i-a cerut împăratului în numele lor să-și lase (mai ales pe Eusebiu) să vorbească liber, mărturisind că gândurile lor se aliniau cu cele spuse la sinod. Deci, dușmanul adevărului spunea de fapt adevărul.
- 3.13.10 Căci lingușitorul acela spunea că au crezut cu adevărat cuvintele sărace pe care le mormăiseră acolo. Dar împăratul, cu noblețe firească, cu profundă evlavie față de cei care au fost consacrați și cu inima iertătoare a marelui rege și profet David, nici nu a suportat să ia în considerare comploturile pe care Eusebiu îndrăznise să le pună la cale împotriva lui pe vremea răufăcătorului Licinius. Așa că i-a primit cu bunătate și respect ca preoți ai lui Dumnezeu, i-a considerat vrednici de mare cinste și afecțiune și ia făcut să vină la el destul de des.
- 3.13.11 Zi de zi, ei au devenit din ce în ce mai încrezători în împăratul Constantin. Ei i-au cerut preotului arian să înceapă să facă apel în numele lui Arie împăratului pentru ca acesta să primească o audiență cu el, în care să se poată susține și să arate că este de acord cu sfinții părinți din Niceea.
- 3.13.12 Preotul a respectat cererile lui Eusebiu și Theognis și a început să vorbească împăratului în numele lui Arie, în cea mai mare parte acționând ca purtător de cuvânt. Ei au susținut că Arie a fost de acord cu toate hotărârile sinodului și a fost mulțumit de credința proclamată acolo. Dar ceea ce a spus preotul despre Arie i s-a părut ciudat împăratului.

- 3.13.13 A dus-o mai departe timp de multe zile, uneori singur, dar mai ales cu Eusebiu de Nicomedia prezent. Împăratul îl chema destul de des, căci credinciosul împărat nu se gândea la crimele pe care le comise răul Eusebiu înainte împotriva lui.
- 3.13.14 Așadar, Eusebiu, prin priceperea sa în vorbirea înșelătoare, atât prin preot, cât și pe cont propriu, a încercat să-l convingă pe împăratul binevoitor și corect să-l cheme pe Arie să-l vadă, cu siguranța că, dacă va veni înaintea cuviosului împărat Constantin, el ar fi de acord „cu tot ceea ce noi” (așa a spus el) „și consiliul a fost de acord”.
- 3.13.15 Împăratului i s-a părut neîncredător, dar, datorită bunătății sale evlavioase și a râvnei pentru unitatea bisericilor, a cedat, încredându-se în ei ca preoți, și le-a zis: „Dacă Arie va fi de acord cu sinodul și a ales cu adevărat gândește-te la ea, îl voi primi personal și îl voi trimite la Alexandria cu onoare.” Acestea spunând, a trimis după el prin scrisoare și i-a poruncit să vină la tribunal.
- 3.13.16 După ce a fost onorat printr-o scrisoare imperială, Arie sa grăbit imediat Constantinopol. Împreună cu el era Euzebie, pe care evlaviosul Alexandru, episcopul bisericii din Alexandria, îl deposedase împreună cu el. Preotul a raportat cuviosului împărat prezența lui Arie la îndemnul adeptilor lui Eusebiu de Nicomedia.
- 3.13.17 Prin urmare, împăratul l-a primit personal împreună cu Euzebie și l-a întrebat ei dacă au fost de acord cu credința pe care cei trei sute de sfinți părinți au pus-o la Niceea. Arie a mărturisit sub jurământ că a crezut întotdeauna și a crezut în continuare „precum sfinții părinți de la Niceea și toți cei de la noi cred la fel”. (El vorbea despre urmașii lui Eusebiu din Nicomedia și ai lui Theognis din Niceea.) El a procedat ca și cum ar fi jurat adevărul, pentru a înșela și a convinge pe împăratul simplu, iubitor de Hristos.
- 3.13.18 După ce Arie a spus aceste lucruri sub jurământ, împăratul evlavios și frumos a fost îndemnat să trimită Arie spre Alexandria se grăbește cu cinste.
- 3.13.19 Dar pentru că Atanasie l-a avertizat, episcopul Alexandru nu l-a primit pe Arie când a ajuns în Alexandria; l-a evitat ca pe ciurma.
- 3.13.20 Atunci Eusebiu și adeptii lui înșiși au scris scrisori în numele lui Arie și l-a silit pe împărat să scrie aspru lui Alexandru și Atanasie.
- 3.13.21 Atanasie a refuzat cu totul să-l primească pe Arie și pe cei cu el și cu episcop, el l-a informat pe împărat în scris că este imposibil să-i primească înapoi pe cei care odată au negat credința, au fost condamnați „de un astfel de sfânt sinod și de evlavia ta evlavie” și au fost condamnați.

- 3.13.22 Luând acest lucru prost și mișcat la mânie de urmașii lui Eusebiu din Nicomedia, împăratul l-a amenințat pe Atanasie, scriind următoarea scrisoare:<sup>9</sup>
- 3.14.1 „Întrucât știți decizia mea, permiteți tuturor celor care doresc să intre în biserică să o facă fără împiedicare. Dacă voi afla că ați împiedicat pe cineva care pretinde credința bisericească sau ați împiedicat pe aceia să intre, voi trimite imediat pe cineva să vă destituie prin porunca mea și să vă alunge din regiune.”
- În mod similar, el i-a scris episcopului Alexandru în numele lui Arie:
- 3.15.1 „Victor Constantinus Maximus Augustus, părintelui episcop Alexandru. Toată răutatea abominabilă chiar și acum va latră înapoi cu sofisme profane pentru a provoca întârzieri? — Care este, deci, problema la îndemână? Învățăm noi altă doctrină, contrară verdictului hotărât de Duhul Sfânt prin tine, preacinstit frate?”
- 3.15.2 Arie, faimosul Arie, zic eu, a venit la mine, Augustus, la cererea multor oameni. El promite că are aceleași gânduri cu privire la credința noastră catolică, așa cum au fost hotărâte și confirmate prin tine la sinodul de la Niceea, unde și eu am fost prezent și m-am alăturat hotărârii ca tovarăș de slujitor al tău.
- 3.15.3 Așa că a venit imediat la noi împreună cu Euzoie, căci ei aflaseră rostul ordinului imperial. Am dezbătut cu ei în prezența multor alții despre cuvântul vieții. Eu însumi sunt cel care mi-am dedicat mintea lui Dumnezeu cu credință sinceră; Eu însumi sunt tovarășul tău slujitor, care mi-a asumat orice grijă pentru pacea și unitatea noastră.”
- 3.15.4 Și mai departe: „De aceea, vă scriu nu numai pentru a vă aminti, ci și cu așteptarea că îi primiți pe cei care vin în rugăciune. Dacă descoperiți că ei caută adevărata și veșnică credință apostolică formulată la Niceea (căci ne-au asigurat și ei că aceasta este părerea lor), aveți grijă de toți, vă îndemn. Căci, dacă ar trebui să le faci, ai putea învinge ura cu unitate.
- 3.15.5 Prin urmare, sprijiniți unitatea, vă îndemn; transmite valorile prieteniei celor care nu sunt despărțiți de credință; lasă-mă să aud ce îmi doresc și îmi doresc — pace și unitate între voi toți. Dumnezeu să te păzească, preacinstit părinte.”
- 3.15.6 Împăratul a scris acest lucru în speranța că va fi profitabil, nevrând ca biserica să se destrame. El a dorit să-i conducă pe toți spre armonie.
- 3.15.7 După ce evlaviosul Alexandru a primit scrisoarea împăratului, a mai trăit puțin, apoi a ajuns la un sfârșit binecuvântat al acestei vieți. Fusese episcop al bisericii lui Dumnezeu din Alexandria timp de șaisprezece ani în total: nouă ani și o lună înainte de Sinod.

---

<sup>9</sup> Următorul fragment de scrisoare este păstrat și în Atanasie, Apologia secunda contra Arianos 59.4-6; Socrate 1.27.4; Sozomen 2.22.5.

- în Niceea, trei ani și ase luni la sfat<sup>10</sup>, trei ani și cinci luni după consiliu, în total aisprezece ani.
- 3.15.8 Atanasie a preluat funcția de preoție. Următoarea noastră relatare va clarifica priceperea lui în discreție, evlavie și reglementare a bisericii.
- 3.15.9 Când ereticii au aflat că evlaviosul Atanasie era conducătorul bisericii, ei s-au întâlnit mai întâi și apoi s-au unit împotriva lui cu un singur scop: să șteargă (dacă se poate vorbi așa) orice amintire a lui de pe pământ, doar precum complotiseră iudeii împotriva lui Hristos. Ei au încercat imediat să-l convingă pe împăratul iubitor de Dumnezeu să adopte decrete imperiale împotriva lui.
- 3.15.10 Dar mai întâi trebuie să descriem pe scurt comportamentul bărbatului încă din copilărie. Când fericitul Alexandru i s-a încredințat conducerea preoției după fericitul Ahila, a invitat clerul la o sărbătoare după pomenirea sfântului mucenic episcop Petru. A așteptat până s-au adunat și, dintr-un punct de vedere, a văzut niște băieți jucându-se conform regulilor bisericii.
- 3.15.11 Casa era îndreptată spre mare, iar sfinții băieți se jucau pe malurile ei. Episcop Printre ei se afla și Atanasie, precum și alți preoți și diaconi de aceeași vârstă. I-au adus catehumeni mici să boteze, iar Atanasie i-a botezat pe toți după obiceiul bisericii ca episcop. El a avut în vedere să le ofere un cuvânt de învățătură.
- 3.15.12 Deci, evlaviosul Alexandru, uimit de aceste evenimente, a făcut să-i aducă pe băieți. După ce a aflat exact cum s-a întâmplat totul, cu aprobarea clerului alături de el, a pecetluit băieții care fuseseră botezați cu pecetea lui Hristos și a aplicat simbolurile sfinte ale botezului mântuitor, desăvârșindu-le astfel botezul. El i-a chemat pe părinții lui Atanasie și i-a încredințat lor cu instrucțiuni să-l învețe să citească, să-l instruiască în Domnul cât mai mult posibil și să-l dea lui Atanasie, sau mai bine zis bisericii, dacă ar face progrese, ca Ana, se spune că a renunțat la Samuel.<sup>11</sup>
- 3.15.13 După ceva timp, părinții lui Atanasie l-au adus la episcopul Alexandru. Episcopul l-a îmbrăcat imediat într-un efod preoțesc<sup>12</sup>, înaintându-l ca un nou Samuel pentru ca biserica să se apere împotriva celor care sunt cu adevărat străini.<sup>13</sup> A trebuit să îndure multe lupte cu ereticii, care au organizat o conspirație – nu doar patruzeci de oameni. ca și la sfântul Apostol Pavel<sup>14</sup>, dar întreaga mulțime deeretici din întreaga lume, mai ales ariomanii. Deci Atanasie a cântat cu David:

---

<sup>10</sup> Cf. 2.37.28 și notele de subsol.

<sup>11</sup> Cf. 1 Samuel 1.

<sup>12</sup> Cf. 1 Samuel 2:18.

<sup>13</sup> Cuvântul grecesc tradus prin „străini” este adesea folosit în LXX-ul filistenilor.

<sup>14</sup> Cf. Fapte 23:13.

- 3.15.14 „Deși o armată stă împotriva mea, inima mea nu se va teme; dacă s-ar ridica război împotriva mea, chiar și atunci voi nădăjdui” [Psalmul 27:3; LXX 26:3], și anume să fie împodobit cu o cunună de biruință, pe care nădăjduia să o primească de la Domnul, care i-a zis și el: „Îndrăznește” [Fapte 23:11] și: „Nu te teme, căci Eu sunt cu tine și nimeni nu se va apropia să-ți facă rău” [Fapte 18:9-10].
- 3.15.15 Acum vrem să ometem o descriere a majorității a ceea ce i s-a întâmplat, ca nu cumva să-i obosim pe viitorii cititori, prelungind relatarea din această lucrare (căci lucrurile pe care le-a îndurat când ereticii fără Dumnezeu l-au persecutat au fost nenumărate). Mă voi mulțumi cu faptele lui mai notabile, pe care toți cunoscuții lui le laudă.
- 3.15.16 După cum am spus, imediat după ce a preluat conducerea bisericii, urmașii lui Eusebiu din Nicomedia i-au fost foarte ostili lui Atanasie însuși. În acea vreme au profitat de nemulțumirea împăratului față de marele Atanasie ca pe o ocazie convenabilă (așa credeau ei) pentru propriul lor scop. Ei au stârnit totul împotriva lui în efortul de a-l îndepărta din episcopat, condamându-l ca s-a furișat în preoție fără nicio calificare. Singura lor speranță pentru triumful opiniei ariene era să-l scoată din drum pe Atanasie.
- 3.15.17 Așadar, adepții ereziei ariane nelegiuite au conspirat împotriva lui și au angajat anumiți adepți ai ereziei melitiane – Hosion, Eudaemon și Callinicus. Prin ei au pus în mișcare diverse acuzații împotriva evlaviosului Atanasie. Mai întâi, ei au spus că Atanasie s-a furișat în episcopat și a poruncit egiptenilor să plătească impozit pe hainele de in, în folosul bisericii Alexandrienilor. Au cusut o a doua acuzație calomnioasă, mai rea decât prima. Ei au spus că Atanasie, complotând împotriva intereselor împăratului, i-a trimis unui anume Filumenus un cufăr plin cu aur pentru a se împotrivi împăratului Constantin.
- 3.15.18 În al treilea rând, un bărbat pe nume Ischyras a comis un act care merită moartea de mai multe ori. Deși nu intrase niciodată în preoție, a îndrăznit să îndeplinească îndatoririle preoțești în satele din așa-zisul raion Mareotes, asumându-și titlul de preot. În acest timp a venit și Sfântul Episcop Atanasie în raionul Mareotes și a vizitat bisericile de acolo. Când a aflat de situația cu Ischyras, l-a trimis pe preotul Macarie să investigheze dacă rapoartele erau adevărate. Deoarece Ischyras a fost condamnat de această anchetă, a fugit în grabă de acolo la Nicomedia și a căutat refugiu la adepții lui Eusebiu.
- 3.15.19 Din cauza ura lor față de Atanasie, l-au primit ca preot și a promis să-l răsplătească în continuare cu onoarea episcopiei dacă va fi de acord să facă o acuzație împotriva lui Atanasie. A cusut laolaltă următoarea poveste: „Preotul lui Atanasie Macarie, trimis de Atanasie, a atacat biserica noastră din raionul Mareotes. El a dat buzna în sanctuar, a răsturnat sfântul altar, a spart paharul sacramental și a ars cărțile sfinte”.
- 3.15.20 Acuzatorii au spus împăratului aceasta și alte lucruri asemănătoare prin urmașii lui Eusebiu din Nicomedia, îndemnându-l la mânie împotriva lui Atanasie: „El a primit

scrisoare imperială, dar nu s-a supus și nu l-a admis pe Arie, în ciuda mărturisirii sale de credință înaintea evlaviei tale.” Când împăratul a auzit rapoartele împotriva lui Atanasie, a fost șocat, așa că i-a ordonat imediat episcopului Atanasie să vină la el în Constantinopol în grabă.

3.15.21 Când a ajuns, s-a întâlnit cu împăratul, a respins minciunile acuzatorilor și l-a liniștit pe împărat.

3.15.22 Credinciosul împărat ia furnizat o scrisoare imperială și l-a trimis la Alexandria cu o cinste extraordinară. El a preluat biserica încredințată de Dumnezeu. Aceasta dovedește și scrisoarea cuviosului împărat către biserica din Alexandria (al cărei final îl voi include în această lucrare).

3.15.23 Dar cititorul acestei lucrări să nu-mi reproșeze că nu am inclus întreaga scrisoare în această relatare a istoriei bisericii, pentru că nu am putut găsi întregul consemnat de nimeni, chiar dacă am căutat pe toți autorii relevanți. Mai mult decât atât, ei au înregistrat multe alte scrisori în formă prescurtată, scriind doar anumite părți proeminente din ele în istoriile pe care le-au compus. Așa că sunt și mai supărat decât voi toți din cauza asta.

3.15.24 Acum să ne întoarcem la problema în discuție și să introducem sfârșitul scrisorii în această istorie, așa cum am promis. Se spune așa:15

3.16.1 „Cei răi nu au putut face nimic împotriva episcopului vostru, fraților, credeți-mă. Ei nu aveau alt scop decât să ne piardă timpul, lăsându-și nicio ocazie de pocăință în această viață. Vă îndemn, așadar, să vă ajutați, să vă iubiți unii pe alții în sfânta voastră afecțiune cu toată puterea și să primiți pe episcopul vostru, Atanasie, cu bucurie infinită, iubiților.

3.16.2 Știu foarte bine că plecarea lui nu ți-a provocat atâta mâhnire ca bucuria ta depășitoare la întoarcerea lui la tine.

3.16.3 Alungați pe cei care doresc să distrugă unitatea noastră plină de har și să vă iubiți unii pe alții în timp ce vă uitați la Dumnezeu, vă îndemn. Căci am primit cu bucurie pe episcopul tău, Atanasie, și i-am adresat, încrezător că este un om al lui Dumnezeu. Dumnezeu să vă păzească, dragi frați.”

3.16.4 Marele Atanasie a venit în Alexandria cu această scrisoare a împăratului. Tot clerul și mireni i-au primit cu bucurie, văzând că păstorul lor s-a întors la oile lui cu mare cinste. Toți l-au slăvit pe Dumnezeu și l-au sărbătorit pe atotexcelentul împărat Constantin cu strigăte de laudă.

3.16.5 Acest lucru a adus bucurie nespusă celor de partea noastră, dar durere și rușine nesfârșită dușmanilor și celor care au purtat război împotriva Fiului lui Dumnezeu.

---

15 Următorul fragment de scrisoare este păstrat și în Theodoret 1.27.

- 3.16.6 Cu toate acestea, adepții lui Eusebiu din Nicomedia, în special, au lepădat orice modestie, „făcând o dovadă de evlavie, dar negând puterea ei” [2 Timotei 3:5]. Deși ar fi trebuit să se cufunde în pământ, ei s-au învăluit în nerușinare excesivă și și-au întors priceperea nepractică în afaceri rele împotriva unui alt bastion al evlaviei.
- 3.16.7 Eusebiu din Nicomedia a fost tatăl și cel mai proeminent conducător al tuturor acestor planuri rele, pentru că era extrem de priceput în căile răului, la fel ca tatăl său, diavolul. El a ținut frâiele nu ale bisericii lui Dumnezeu, ci ale grupului neevlavios de arieni. Amânând la Constantinopol și consultându-se destul de des cu împăratul prin preotul arian, el a devenit din ce în ce mai direct cu el și a găsit o incursiune pentru fraudă sa în simplitatea împăratului. Astfel și-a țesut cu ușurință pânzele împotriva campionilor adevărului.
- 3.16.8 Sperând din greșeală să reușească în planul său rău împotriva marelui Atanasie, el a inventat o modalitate aparent inofensivă de a ataca pe evlaviosul Eustathius, șeful bisericii din Antiohia. S-a apropiat de binevoitor împărat Constantin, aparent prietenos și bucuros de ceea ce a realizat, cerând permisiunea de a călători la Ierusalim pentru a vedea casele sfinte ale lui Dumnezeu pe care le-a construit acolo. Cu aceste cuvinte înșelătoare a amăgit sufletul ca David al împăratului și a plecat cu mare cinste de la Constantinopol, căci împăratul îi furnizase trăsuri și toate celelalte luxuri.
- 3.16.9 Theognis din Niceea a plecat cu el ca complice în planurile sale rele și fără Dumnezeu, așa cum am spus mai înainte.
- 3.16.10 Când au ajuns și au intrat în Antiohia, și-au îmbrăcat o mască de prietenie, ca Spune Theodoret – deși omite multe din ceea ce sa întâmplat în scrisul său, compunându-și istoria cu foarte puține detalii. Dar i-am consultat pe scriitorii dinaintea lui care a consemnat totul cu atenție în ordine și succesiune și am determinat astfel succesiunea evenimentelor. Căci, așa cum am mai spus, noi suntem aici să le organizăm lucrările împreună, alegând fragmente dintr-unul sau altul.
- 3.16.11 Dar să revenim la subiectul de față. Când vinovații au ajuns în Antiohia, marele Eustatie, capul bisericii de acolo, i-a primit cu mare bucurie duhovnicească. Auzise despre pocăința lor prefăcută ca și cum ar fi fost autentică și se bucura de ei.  
Marele Eustathie i-a primit cu bunăvoință datorită devotamentului evlavios față de Hristos și a considerat de cuviință să-i trateze cu generozitate.
- 3.16.12 După aceea, au pornit din Antiohia și au vizitat locurile sfinte ale Ierusalimului. Acolo au văzut niște oameni cu gânduri asemănătoare, de la care au primit mai mult decât puțină încurajare pentru complotul pe care l-au cusut împotriva campionului adevărului.
- 3.16.13 Ei nu l-au întâlnit pe Eusebiu din Cezareea Palestinei, deoarece Teodoret îl acuză în mod fals pe bărbat scriind minciuni despre el. Toți sfinții noștri părinți îl amintesc ca pe un exemplu de credință ortodoxă și sărbătoresc succesul eforturilor și luptelor sale pentru sfânta Treime consubstanțială în sinodul de la Niceea.

- 3.16.14 Așa cum își amintesc de evlaviosul Macarie, episcopul Ierusalimului, de marele Eustathie, de Alexandru al Alexandriei, de Leonțiu din Cezareea Capadociei, de Eupsihie din Tyana, de Protogene din Sardica și, mai ales, de Osie din Cordova, Atanasie din Alexandria și Alexandru al Constantinopolului și toți ceilalți care au luptat pentru doctrina apostolică în acel sfânt sinod, își amintesc și de admirabilul Eusebiu Pamphili, episcopul Cezareei Palestinei.
- 3.16.15 Dar urmașii lui Eusebiu din Nicomedia nu s-au întâlnit cu el. Ei s-au întâlnit mai degrabă cu oameni asemănători – Patrofil din Scythopolis, Aetius din Lydda, Teodot din Laodiceea și oricare alți participanți la impietatea lui Arie pe care i-au găsit. Ei s-au amestecat cu ei, i-au informat despre răul pe care l-au făcut împotriva sfântului Eustatie, au părăsit Ierusalim cu ei și au ajuns împreună la Antiohia.
- 3.16.16 Scopul presupus al vizitei lor a fost un cortegiu funerar demn, dar scopul real era războiul împotriva evlaviei față de Hristos. Angajaseră o prostituată pentru un aureus și o convinseseră să depună mărturie pentru ei timp de o oră. După ce au convocat o întâlnire cu marele Eustathius și cu sfinții episcopi cu el, cei care au pus la cale planul împotriva marelui preot au poruncit apoi tuturor să iasă și au cerut ca nefericita femeie să fie adusă la adunare cât mai repede posibil.
- 3.16.17 Complicii la actul lor fără de lege au adus femeia în centru. Ea ținea o bebeluș la sânul ei. Arătând spre asta, ea a susținut că a conceput și a născut prin actul sexual cu Eustathius. Ea a persistat ferm și tare în această mărturie. Marele Eustathius, după ce a recunoscut clar calomnia, i-a ordonat să aducă în centru orice martor avea despre această acuzație.
- 3.16.18 Când a recunoscut că nu are niciuna, cei care plănuseră acuzația mincinoasă a propus ca prostituata să depună un jurământ, deși sfântul canon apostolic poruncește că o acuzație împotriva unui preot nu este permisă decât cu doi sau trei martori.<sup>16</sup>
- 3.16.19 Dar acești oameni, disprețuind legea divină și nesocotind judecata lui Dumnezeu împotriva calomniantului, ca niște judecători condamnați, s-au întors și au acceptat o acuzație fără temeii împotriva unui om atât de mare prin intermediul unei prostituate. Când nefericita femeie a adăugat un jurământ (pe care ei înșiși o obligaseră să-l facă), exclamând că pruncul este al lui Eustathius, și-au votat cu totul rușinos ca împotriva unui adulter.
- 3.16.20 Unii dintre ceilalți mari preoți (au fost mulți cu mare Eustathius care au luptat pentru doctrina apostolică), neștiind toate intrigiile, s-au opus în mod deschis acelor călcători ai legii și l-au împiedicat pe episcopul Eustathie să accepte acel vot nedrept. Arhitecții complotului s-au grăbit cu toată viteza la împărat și l-au convins că au constatat că acuzațiile sunt adevărate în ancheta lor și că votul pentru depunere a fost drept. Așa că au făcut ca campionul evlaviei și al prudenței să fie alungat din cele sfinte

---

16 Cf. 1 Timotei 5:19.



ziduri ca un adulter și un tiran și să fie dus în exil într-un oraș din Iliric, dincolo de Tracia.

- 3.16.21 Eusebiu din Nicomedia, dușmanul doctrinei apostolice, însă, care a știut să face o arătare a defăimării sale împotriva propovăduitorilor adevăratei credințe, a rămas cu Theognis la Constantinopol. Ei au lăsat în Antiohia participanți la depravarea lor, care l-au hirotonit pe Eulalie în locul evlaviosului Eustathius.
- 3.16.22 Pentru că a trăit doar o scurtă perioadă după aceea, ei au promovat apoi un anumit Euphronius. Dar și el a murit foarte repede (a trăit doar un an și câteva luni după hirotonire), așa că ei aveau autoritatea asupra acelei biserici date lui Flacit.
- 3.16.23 Toți acești bărbați țineau în mod uniform la necredințioșia lui Arie în secret, motiv pentru care toți cei care pretindeau la adevărata credință evlavioasă, fie clerici, fie laici, părăseau adunările bisericii și s-au adunat unii cu alții. Toți îi numeau eustați, căci s-au unit după izgonirea lui.
- 3.16.24 Mai mult decât atât, acea femeie nefericită nu după mult timp a căzut victimă unor grave și boala prelungită. Ea a dezvăluit complotul și a dezvăluit acuzația falsă după ce a chemat nu doi sau trei, ci mulți dintre preoți și le-a explicat intrigile grupului ciudat de oameni răi. Ea a mărturisit că a început acea acuzație falsă pentru bani, dar a susținut că jurământul ei nu este în întregime fals. Ea a explicat că copilul a fost născut de un anumit fierar pe nume Eustathius.
- 3.16.25 Aceasta ilustrează îndrăzneala manifestată în Antiohia la acea vreme de către răul Eusebiu și adepții săi. Dar nici atunci, celor răi nu le era rușine și nici nu se săturaseră de acuzații false împotriva campionilor adevărului. În schimb, conștienți că acuzațiile lor împotriva marelui Eustathius avuseseră succes, ei au cusut un alt complot împotriva evlaviosului Atanasie, un fel pe care niciunul dintre cei mai răi oameni nu îndrăzniseră vreodată.
- 3.16.26 Au angajat din nou niște acuzatori din aceeași fracțiune a lui Melitius, pe care i-au adus la împărat să se plângă împotriva lui Atanasie, acel campion al virtuții, că a întreprins multe fapte rușinoase și nelegiuite. Creatorii acestui plan au fost Eusebiu, Theognis și Teodor din Heraclea în Tracia. Ei au spus că acțiunile lui sunt inacceptabile și nimeni nu putea suporta să le audă.
- 3.16.27 Prin urmare, ei l-au convins pe împărat să întrunească un consiliu în Antiohia siriană, unde vrăjmașii aveau majoritatea, și să-l judece pe Atanasie acolo. Obligându-i ca preoți (căci el nu cunoștea în totalitate intrigile lor), împăratul a făcut ce le-au cerut.
- 3.16.28 Dar campionul adevărului, marele Atanasie, știa de ostilitatea oamenilor răi pomeniți mai sus, așa că nu a venit la consiliu. Acum câștigând din aceasta un pretext mai mare pentru acuzații false, au început odată pentru totdeauna războiul împotriva adevărului. În scris l-au acuzat în fața împăratului de tiranie și dispreț.

- 3.16.29 Acest lucru l-a stârnit pe împăratul blând la mânie împotriva lui Atanasie. Așa că i-a scris cu o nuanță de furie, îndemnându-l să călătorească la Tir. El poruncise ca consiliul să fie mutat acolo, pentru că bănuia că Atanasie se temea de Antiohia, deoarece mulți din Orient acceptaseră pata lui Arie. El a scris și conciliului, așa cum trebuie să scrie cineva distins în evlavie:17
- 3.17.1 „Victor Constantinus Maximus Augustus, sfântului sinod adunat în Tir. Poate că ar fi potrivit și cel mai potrivit pentru prosperitatea acestor vremuri dacă biserica catolică ar fi eliberată de controverse și slujitorii lui Hristos ar fi acum eliberați de orice abuz.
- 3.17.2 Dar din moment ce unii sunt mânați de o dorință de dispută nesănătoasă (aș prefera să nu spun altceva) și trăiesc într-un mod care este sub ei, ei încearcă să arunce totul în confuzie. Acest lucru mi se pare că a depășit orice calamitate imaginabilă. De aceea vă îndemn, după cum se spune, să fiți uniți fără întârziere în mersul vostru, să umpleți consiliul de bucurie duhovnicească, să veniți în ajutorul celor aflați în nevoie, să îndreptați pe frații aflați în primejdie, să aduceți membrii. care s-au despărțit înapoi la unitate și pentru a îndrepta ceea ce se face în greșeală, pentru a restabili armonia adecvată, în măsura în care oportunitatea permite, acelor provincii mari. Câțiva oameni disprețuitori (vai, ce absurd!) au distrus o asemenea armonie.
- 3.17.3 Eu cred că acordul tuturor oamenilor este plăcut Domnului Dumnezeu, este cea mai nobilă dorință a noastră a tuturor și vă va aduce nu puțină onoare dacă ar trebui să fiți cei care restabiliți pacea.
- 3.17.4 Așa că nu mai ezitați, dar de acum încolo creșteți râvna și străduiți-vă să găsiți soluția potrivită împrejurărilor prezente, adunându-vă, desigur, cu toată sinceritatea și credința. Aveți grijă să obțineți pacea pentru voi și pentru toată lumea în toate problemele.
- 3.17.5 Le-am trimis episcopilor pe care doriți să vină și să participe la reflecțiile voastre. L-am trimis pe Dionisie, care este de rang consular, atât să-i amintească celor care sunt atât de datori să meargă cu tine la sfat, cât și să-ți supravegheze treburile, cu un ochi mai ales către bună ordine.
- 3.17.6 Căci dacă cineva încearcă să scape de porunca noastră și refuză să se prezinte la consiliu (ceea ce mă îndoiesc că se va întâmpla), vom trimite imediat pe cineva care îl va alunga printr-o ordonanță imperială și îl vom instrui că este nepotrivit să reziste vreodată deciziilor luate de împărat. în slujba adevărului.
- 3.17.7 În cele din urmă, evlavia ta va fi însărcinată să găsească remediul potrivit pentru greșelile sau întâmplările greșite prin hotărâre unanimă, nu bazată pe vrăjmășie și nici pe favoare, ci mai degrabă după legea apostolică bisericească, pentru a elibera biserica de orice hulă, u urează-mi. anxietate și aduceți-vă o mare fericire prin

---

17 Următoarea scrisoare se păstrează și în Eusebiu, Vita Const. 4,42; Teodoret 1.29.1-6.

restabilind pacea plină de har celor care acum stau în dezacord. Dumnezeu să vă păzească, dragi frați.”

- 3.17.8 El a scris aceasta după ce a poruncit să se țină un consiliu în Tir. Îi ascultase pe acuzatorii mincinoși pentru că erau preoți. Deși a suportat cu hotărâre tensiunea evlaviei sale, a suportat această iritare ca un judecător drept, căci credea că adversarii au fost nedreptățiți. Mai mult, el a poruncit ca, după ce consiliul și-a îndeplinit sarcina judecând corect fiecare chestiune, întregul consiliu să vină la Ierusalim pentru dedicarea bisericii pe care o zidise acolo.
- 3.17.9 De asemenea, a scris o altă scrisoare către consiliu, cu instrucțiuni ca nu numai Atanasie, ci și Arie să se prezinte la consiliu și ca acțiunile fiecăruia să fie cercetate în mod imparțial. Dacă, după cum a susținut Arie, a suferit despărțire din cauza răutății, în ciuda faptului că se afla în adevărata credință, ar trebui mai întâi să se condamne pentru atacurile sale împotriva adevărului și apoi să tacă.
- 3.17.10 Aceasta a fost cu condiția ca Arius să accepte corectarea nu pentru a căuta să se răzbune împotriva propriului său episcop Atanasie și să construiască suspiciuni împotriva lui. Și dacă se va constata că răutatea a fost cauza, episcopii de la sinod ar trebui să se străduiască să-i reunească pe cei doi în mod pașnic. Dar dacă Arie și-ar fi prefăcut pocăința, ar trebui să se întoarcă la Alexandria și acolo să fie judecat în această chestiune.
- 3.17.11 Lăudabilul împărat a scris aceasta din grija pentru unitatea tuturor, pentru ca, odată ce fiecare ceartă de acolo a fost înlăturată, să poată îndeplini în mod pașnic dedicarea bisericii din Ierusalim, consacrandu-o lui Dumnezeu.
- 3.17.12 Impiosul Arie a refuzat însă să se prezinte la consiliul din Tir. Marele Atanasie a sosit la acel consiliu din Tir cu multă nerăbdare împreună cu preoții săi Timotei și Macarie și cu mulți alți clerici și nobili care îl însoțeau.
- 3.17.13 Când episcopii s-au adunat astfel la Tir și s-au adunat cu toții într-un singur loc împreună cu Dionisie, care era de rang consular, cei mai distinși oameni din anturajul său și guvernatorul provinciei, Dionisie a predat scrisoarea împăratului. la consiliul episcopilor.
- 3.17.14 Au mai apărut și alți episcopi acuzați de erori doctrinare, printre care s-a numărat și Asclepa din Gaza. Dar vreau mai întâi să inserez în această scriere sinistra acuzație împotriva Sfântului Atanasie apoi să descriu evenimentele care s-au petrecut la cunoscutul proces.
- 3.17.15 Un anume Arsenie, care mai înainte fusese lector sub Atanasie, a fost acuzat de anumite crime și era pe cale să fie ucis de o mulțime. Când marele Atanasie (care investigase cazul) a aflat despre aceasta, l-a salvat pe Arsenie astfel: Pentru că a aflat că Arsenie a fost acuzat în mod fals, a venit noaptea și l-a salvat pe bărbat, dându-i posibilitatea să fugă și să scape de ucis.

- 3.17.16 După aceea, urmașii lui Melitius l-au găsit în Egipt și au aranjat să i se acorde titlul de episcop. După un timp, cei din fracțiunea lui Melitius, la instigarea lui Eusebiu de Nicomedia (el a fost cel care pune la cale mincinoase acuzații viclene împotriva evlavioșilor de pretutindeni), l-au ascuns chiar pe acest Arsenie și i-au cerut să rămână ascuns mult timp.
- 3.17.17 Apoi au tăiat mâna dreaptă unui cadavru, l-au pus, l-au îmbălsămat într-o cutie de lemn și l-au dus peste tot, pretinzând că Atanasie l-a ucis și l-a dezmembrat pe Arsenie. L-au denunțat pe Atanasie ca fiind un criminal.
- 3.17.18 Dar ochiul atotvăzător al lui Dumnezeu nu a permis lui Arsenie să rămână ascuns mult timp. Mai întâi a devenit clar că locuia în Egipt, pe teritoriul Tebei. Apoi Dumnezeu (după cum a relatat mai târziu Arsenie) l-a făcut să ia în considerare mântuirea pe care Atanasie a obținut-o pentru el împotriva tuturor așteptărilor. El ar greși și ar comite o nedreptate gravă dacă ar privi în altă parte, în timp ce binefăcătorul său a suferit moartea de dragul lui, mai degrabă decât el însuși să moară pentru el. Așa că Domnul tuturor l-a condus la Tir, unde acuzatorii mincinoși expuneau mâna infamă în fața judecătorilor.
- 3.17.19 Tovarășii lui Atanasie, văzându-l, l-au dus în locuința lor, după ce au aflat de la el cum intervenise Dumnezeu și ce hotărâse, l-au îndemnat să rămână ascuns pentru moment.
- 3.17.20 Când se apropia dimineața, marele Atanasie a intrat în sala de sfat împreună cu preoții săi Timotei și Macarie, precum și cu oamenii din Alexandria care îl însoțeau acolo.
- 3.17.21 Conspiratorii aduseseră o femeie care trăia licențios. Ea a continuat să susțină cu voce tare că și-a făcut un jurământ de virginitate, dar că Atanasie, în timpul vizitei în locuința ei, a violat-o și a corupt-o împotriva voinței ei. În timp ce ea spunea aceasta, a intrat acuzatul, și cu el și preotul Timotei – om admirabil – și ceilalți.
- 3.17.22 Când judecătorii au poruncit lui Atanasie să se apere împotriva acuzației, Atanasie a tăcut, de parcă el nu ar fi fost acuzatul, în timp ce Timotei i-a spus femeii: „Femeie, te-am întâlnit vreodată? Am intrat vreodată în casa ta?” Ea a strigat și mai nerușinat ca răspuns la Timotei, întinzându-l, apucându-l și spunându-i lui Timotei însuși: „Mi-ai luat fecioria; m-ai dezbrăcat de autocontrol; mi-ai stricat decența sufletului” și orice altceva obișnuiesc să spună femeile care nu au nicio rușine din cauza necumpătărilor excesive.
- 3.17.23 Acest lucru a provocat mai multă tulburare a procesului decât orice mirare, pentru că Atanasie fusese acuzat, dar Timotei fusese acuzat. Așa că cei care făcuseră drama au fost făcuți de rușine și chiar și conspiratorii dintre judecători au roșit. Au dat-o pe femeie afară.

- 3.17.24 Atunci evlaviosul Atanasie a zis ca sa nu trimita femeia, ci întrebați-o și aflați cine a cauzat această problemă. Dar acuzatorii mincinoși au strigat că există alte acuzații, mai grave, care nu puteau fi rezolvate cu nicio pricepere sau pricepere. „Văzul, nu auzul, va judeca dovezile.” Acestea fiind spuse, au prezentat acea cutie infamă și au descoperit mâna îmbălsămată.
- 3.17.25 Când cei din adunare au văzut, fiecare a strigat: conspiratorii acuzatorilor mincinoși au spus că atrocitatea este adevărată; cei care știau de înșelăciune au spus că Arsenie era încă în viață ascuns și au râs.
- 3.17.26 O mare zarvă a umplut adunarea. Când s-a realizat cu greu o scurtă tăcere, Atanasie, acuzatul, i-a întrebat pe judecători dacă vreunul dintre ei îl cunoaște pe Arsenie. Când mulți au spus că îl cunosc bine pe bărbat, Atanasie a poruncit să-l aducă înăuntru.
- 3.17.27 Deci a intrat Arsenie și a stat în mijlocul adunării. Atanasie din nou a întrebat: „Acesta este Arsenie, omul pe care l-am ucis și pe care acești oameni l-au mutilat după măcelul lui, luându-i mâna dreaptă?” Foarte mulți oameni din consiliu au confirmat că el este Arsenie. Atunci evlaviosul Atanasie a scos mantia lui Arsenie și i-a arătat ambele mâini – dreapta și stânga. „Nimeni să nu-l caute pe altul”, a spus el, „căci fiecare dintre noi, oamenii, primim două mâini de la Făcătorul tuturor.”
- 3.17.28 Deși acest lucru s-a dovedit adevărat prin judecata lui Dumnezeu, care vede totul, și deși acuzatorii și complicii lor dintre judecători ar fi trebuit să se cufunde și să se roage ca pământul însuși să-i înghită întregi, ei au făcut opus. Au umplut adunarea cu tumult și discordie, numindu-l pe Atanasie vrăjitor și spunând că înșela viziunea oamenilor cu șmecherie magice.
- 3.17.29 S-au răzvrătit împotriva lui și au încercat să-l sfâșie și să-l omoare pe campionul evlaviei, mișcând chiar și pământul însuși, ca să spunem așa, și aruncând praf în văzduh precum cei care strigau cândva împotriva divinului apostol Pavel: „Scăpați de el îndată, că nu merită să trăiască.”<sup>18</sup>
- 3.17.30 Dar cei însărcinați de împărat cu păstrarea ordinii au împiedicat uciderea lui. L-au înlăturat, învingător, și i-au asigurat mântuirea călăuzindu-l la bordul unei nave. După ce s-a urcat pe navă, evlaviosul Atanasie s-a grăbit la curtea imperială și a scăpat astfel de mâinile potențialii săi ucigași.
- 3.17.31 Aceștia au trimis imediat mareoților niște episcopi care au păreri asemănătoare: Theognis din Niceea, Maris din Calcedon, Teodor din Heraclea în Tracia, Narcis din Cilicia, Ursacius și alți oameni cu gânduri asemănătoare. Sarcina lor era să întocmească acuzații unilaterale împotriva lui Atanasie acolo. (Mareotele, care se află în Alexandria, poartă numele de Lacul Maria, care este în apropiere.)

---

18 Cf. Fapte 22:22.

- 3.17.32 Ei le-au poruncit să-i trimită cât mai repede pe autorul rețelilor, Arie, la Aelia (adică la Ierusalim), la care plecaseră din Tir cu episcopii la sinod. Căci împăratul poruncise tot soborul din Tir să se adune după aceea la Ierusalim cu toți episcopii de pretutindeni, precum am spus mai înainte, pentru a sfinți templele pe care le zidise acolo.
- 3.17.33 De asemenea, el trimisese acolo pe câiva dintre cei mai loiali funcționari, distinși în evlavie și credincioși, cu poruncă să furnizeze cu generozitate tuturor cu toate — nu numai episcopii, preoții și însoțitorii lor, ci și toți cei nevoiași care se adunau de pretutindeni. O mulțime nespūsă din toate părțile Răsăritului, ca să spunem așa, se adunase acolo pentru dedicarea noului Ierusalim. Altarul divin era împodobit cu țesături imperiale și comori de aur împodobite cu pietre prețioase.
- 3.17.34 Când nelegiuitul Arie a venit la Aelia în ziua consacrării cu multă nerăbdare, mai ales când a auzit că Atanasie stă departe de acea sărbătoare, cei de aceeași minte ca el (mă refer la urmașii lui Eusebiu din Nicomedia și Patrofil din Scitopole.) l-au primit cu bucurie.
- 3.17.35 Cei care aparțineau adevăratei credințe, însă, s-au împotrivit lui Arie când l-au văzut și s-au îndepărtat de el ca de la ceva necurat. L-au alungat din biserică și au poruncit să fie alungat din consiliu, cu înțelesul că va fi judecat la consiliul din Alexandria, în care, hotărâseră, va fi și el condamnat. Aceasta, se spune, era și în conformitate cu rânduiala împăratului nostru iubitor de Hristos, Constantin.
- 3.17.36 Odată ce stricăcătorul a fost astfel înlăturat și ei au sărbătorit sărbătoarea într-o manieră cât se poate de pașnică și splendidă, împăratul atotlăudat și credincios a aflat despre splendoarea și extravaganța adunării sărbătorii și s-a umplut de o bucurie extremă. El l-a lăudat foarte mult pe Domnul lucrurilor bune pentru că i-a dat și această cerere.
- 3.17.37 După ce festivalul de dedicare i-a mers atât de glorios, majoritatea episcopii s-au întors în propriile țări, în special cei care nu au participat la conciliul din Tir.
- 3.17.38 Dar cei din fracțiunea lui Eusebiu din Nicomedia, care împreună cu el acceptaseră rușinea lui Arie, au venit cu Eusebiu însuși și cu ceilalți episcopi la Tir. Acolo au așteptat întoarcerea celor care le-au părut din Mareoți.
- 3.17.39 Între timp, Atanasie ajunsese la curtea imperială. A venit înaintea evlaviosului și iubitor de Dumnezeu împărat Constantin și i-a explicat toate intrigile întreprinse împotriva lui. Amabilul și simpaticul împărat Constantin a fost întristat în suflet de comploturile împotriva lui Atanasie și tulburat de judecata nedreaptă împotriva lui.
- 3.17.40 Mai ales pentru că Atanasie l-a rugat cu lacrimi să cheme acuzatorii și judecătorii și să reia procesul înaintea însuși cuviosului împărat, împăratul a trimis

scrisori către cei din Tir care se întorseseră din Aelia pentru a le informa că Atanasie este cu el și pentru a le cere să vină la Constantinopol cât mai repede posibil.

Scrisoarea sună după cum urmează:19

- 3.18.1 „Victor Constantinus Maximus Augustus, episcopilor adunați din nou la Tir. Eu, din partea mea, nu cunosc deciziile pe care le-a luat consiliul dumneavoastră cu atâta gălăgie și furtună, dar se pare că confuzia dezordonată a denaturat cumva adevărul. În mod clar, din cauza certurilor voastre reciproce, pe care nu vreți să fiți liniștiți, nu puteți vedea ce este plăcut lui Dumnezeu.
- 3.18.2 Dar providența lui Dumnezeu să dezvăluie clar și să împrăștie răul îngrozitor care rezultă din rivalitatea voastră, sau mai degrabă din lupta voastră rea. Lasă-l să ne arate în mod explicit dacă ai manifestat vreo preocupare pentru adevăr atunci când te-ai adunat acolo și dacă ai judecat fără parțialitate și nici cu ură.
- 3.18.3 Din acest motiv, vreau să veniți repede la evlavia mea, pentru a putea prezenta în fața mea o relatare precisă a negocierilor voastre. Veți afla din cele ce urmează de ce am considerat că este corect să vă scriu asta și prin această scrisoare v-am chemat la mine.
- 3.18.4 Atanasie, episcopul bisericii din Alexandria și ucenic al legii divine, este cu mine. Când mă întorceam dintr-o tabără de câmp în cetatea care poartă numele nostru, tot fericitul Constantinopol, m-a întâlnit în mijlocul străzii împreună cu alții, plângând și plângând. S-a apropiat atât de brusc încât ne-a dat motive de alarmă.
- 3.18.5 Dumnezeu, care vede totul, este martor al meu că nu aș fi putut recunoaște cine este el după înfățișarea lui dacă unii dintre tovarășii noștri, la ancheta noastră, nu ar fi raportat cine este și ce nedreptate a suferit din mâinile tale. Omul ni s-a părut atât de smerit și de doborât, încât ne-am simțit o milă inexprimabilă pentru el când am aflat că este Atanasie, a cărui înfățișare sfântă este suficientă pentru a-i atrage până și pe păgâni să se închine Dumnezeului tuturor. Cu mult timp în urmă, anumiți oameni răi, ostili păcii și armoniei, l-au înconjurat cu acuzații false grele.
- 3.18.6 Drept urmare, chiar și eu însumi, prins de înșelătoria lor vicleană, aș fi păcătuit împotriva omului dacă eu, mișcat de porunca lui Dumnezeu, nu i-am poruncit atunci să vină din Alexandria la curtea clemenței noastre cu grabă.
- 3.18.7 Așa că omul însuși a răspuns reverenței mele cu privire la acuzațiile fals construite împotriva lui, apărându-se în fața noastră. El a respins acuzațiile mincinoase și s-a dovedit nevinovat în toate, așa că l-am trimis cu cea mai mare cinste în țara lui și s-a întors în pace la poporul ortodox care a fost călăuzit de el.

---

19 Următoarea scrisoare se păstrează și în Atanasie, Apologia secunda contra Arianos 86; Socrate 1,34; Sozomen 2.28.2-12.

- 3.18.8 Acum el strigă din nou că aceste a doua acuzații, mai grave decât cele dintâi, i-au fost aduse cu îndrăzneală. El nu cere nimic altceva de la noi cu mai multă îndrăzneală decât să vii la noi, lucru pe care l-a cerut ca să se plângă în prezența ta de ceea ce a avut de suferit.
- 3.18.9 Deoarece am considerat că acest lucru este rezonabil și adecvat circumstanțelor, am primit această scrisoare scrisă către dvs. pentru ca toți cei care ați participat la consiliul din Tir să vă grăbiți imediat la tribunalul nostru și să demonstrați prin faptele înseși că judecata dumneavoastră a fost nepătată și incontestabilă, apărând judecățile voastre înaintea mea (voi înșivă nu ați nega că sunt cu adevărat un adevărat slujitor al lui Dumnezeu).
- 3.18.10 Căci prin slujirea mea către Dumnezeu este pace peste tot și chiar și popoarele cele mai barbare, care până acum au ignorat adevărul, se închină cu adevărat Numelui lui Dumnezeu. Și în mod clar cel care nu cunoaște adevărul nici măcar nu-L cunoaște pe Dumnezeu. Totuși, așa cum am spus, chiar și barbarii înșiși, din cauza mea, adevăratul slujitor al lui Dumnezeu, au ajuns acum să-L cunoască pe Dumnezeu și au învățat să-L închineze, pe care l-au putut percepe că mă apără și îl asigură pretutindeni prin faptele goale. Din acest motiv, ei îl cunosc cu siguranță și pe Dumnezeu, căruia Îl închină din cauza fricii lor de noi.
- 3.18.11 În ceea ce ne privește te, noi, care parcă arătăm sfintele taine ale bunăvoinei ei Lui (căci eu nu aș spune că îi păzim) nu facem nimic altceva decât ceea ce se străduiește spre discordie și ură și, ca să vorbim simplu, spre distrugerea rasei umane.
- 3.18.12 Așa că grăbește-te la noi cât mai repede posibil, așa cum am spus mai înainte, cu încrederea că voi încerca cu toată puterea mea să asigur ca legea lui Dumnezeu să fie respectată în mod special fără greșală, astfel încât să nu fie nici vina, nici vreo reputație rea. Capabil să se agațe de ea, și anume, când vrăjmașii legii lui Dumnezeu au fost împrăștiați, cu totul zdrobiți și complet distruși.
- 3.18.13 Sub pretextul numelui sfânt, ei rostesc tot felul de blasfemii pentru a amăgi mințile mai simple, dorind, pe cât este cu putință, să pângărească curăția bisericii catolice, pe care Mântuitorul nostru o păstrează fără pată, sfântă și fără prihană, după ce a cumpărat-o cu sângele său mântuitor și prețios, după cum o declară legile sale dumnezeiești, de necălcat. .”
- 3.18.14 Această scrisoare a adus suferință celor din consiliu, în special adeptilor lui Eusebiu de Nicomedia. Reprezentanții lor din Mareoți, care au acceptat minciunile ca și cum ar fi fost adevărate, întocmind un raport de investigație unilateral împotriva marelui Atanasie înainte de această scrisoare imperială, s-au întâlnit cu consiliul admirabililor episcopi din Tir.
- 3.18.15 Dar nu toți au acceptat acel raport fals împotriva lui Atanasie, oricât de plin de calomniile lor abominabile. Prin urmare, cei mai mulți dintre ei s-au întors cu nerăbdare la locurile lor când au aflat conținutul scrisorii împăratului din lectura lor.



- 3.18.16 Dar urmașii lui Eusebiu din Nicomedia și ai lui Teognis și cei cu ei, între timp, a rămas în Tir, amânând timp. Dar ei au scris cuviosului împărat că erau ținuți acolo împotriva voinței lor, deși se grăbeau să plece spre el. I-au trimis raportul lor de anchetă contrafăcut, pe care credinciosul împărat l-a respins ca pe o urâciune și a refuzat chiar să-l accepte. Le-a ordonat infractorilor să vină la el odată pentru totdeauna.
- 3.18.17 Între timp, întrucât ei (mă refer la urmașii lui Eusebiu) încă întârziu, el l-a trimis din nou pe Atanasie la Alexandria cu cea mai mare cinste, după ce a scris din nou bisericii din Alexandria că episcopul lor, Atanasie, a fost atacat în mod fals și că puritatea a strălucit în mod evident în toate relațiile sale.
- 3.18.18 Când Atanasie a ajuns la Alexandria și a fost aclamat în conformitate cu poruncile împăratului și ordinele episcopilor ortodocși s-au adunat pentru sfințirea la Ierusalim, s-au petrecut treburile cu privire la Arie.<sup>20</sup> A fost o mare adunare a mulțimii și o așteptare confuză bazată pe un rezultat șovăitor, mai ales că toți au văzut că lucrurile s-au hotărât în unanimitate. Ii hotărâte de atâția episcopi de seamă au fost din nou puse sub semnul întrebării.
- 3.18.19 De aceea, evlaviosul Atanasie, văzând că Alexandria era agitată împreună cu tot Egiptul, nu a tăcut; a făcut-o cunoscută prin scrisoare către urechile evlavioase ale împăratului cu totul excelent, iubitor de Dumnezeu.
- 3.18.20 Când împăratul a aflat că Arie și-a schimbat din nou direcția, a trimis după el să-l aducă la Constantinopol pentru a da socoteală despre tulburările pe care a îndrăznit din nou să le pună în mișcare. I-a scris lui și celor cu el o scrisoare indignată împotriva lor. Scrisoarea sună după cum urmează.<sup>21</sup>

---

<sup>20</sup> Hansen spune că aceasta se referă la întoarcerea lui Arius la Alexandria menționată în 3.13.18.

<sup>21</sup> Scrisoarea care ar trebui să urmeze nu este păstrată în tradiția textuală a Istoriei bisericești anonime. The indexul capitolului de la începutul cărții 3 indică faptul că, pe lângă scrisoare (capitolul 19), o relatare a rugăciunii împăratului Constantin la moartea lui Arie (capitolul 20) și două scrisori ale împăratului Constantin către Pistus, episcopul de Marcianopolis (capitolele) 21 și 22), nu sunt păstrate.